

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Ondokuz Mayıs University Journal of Faculty of Education

e-ISSN: 2548-0278 OMU EFD, December 2024, 43(2): 819-870

Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Okuryazarlık Stratejileri Temelinde Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Activities in the Fourth Grade
Turkish Textbooks Based on Literacy Strategies

Yasemin ERDEM¹, Hakan DEDEOĞLU²

¹Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye
· yaseminasuluk@baskent.edu.tr · ORCID > 0000-0002-1492-8403

²Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye
· dede@hacettepe.edu.tr · ORCID > 0000-0003-2436-7010

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 23 Ekim/October 2023

Kabul Tarihi/Accepted: 15 Şubat/February 2024

Yıl/Year: 2024 | **Cilt-Volume:** 43 | **Sayı-Issue:** 2 | **Sayfa/Pages:** 819-870

Atıf/Cite as: Erdem, Y. & Dedeoğlu, H. "Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Okuryazarlık Stratejileri Temelinde Değerlendirilmesi - The Evaluation of the Activities in the Fourth Grade Turkish Textbooks Based on Literacy Strategies" Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ondokuz Mayıs University Journal of Faculty of Education, 43(2), December 2024: 819-870.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Yasemin ERDEM

DÖRDÜNCÜ SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ ETKİNLİKLERİN OKURYAZARLIK STRATEJİLERİ TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Bilgi, beceri ve davranışların öğretim programları ile kazandırılmaya çalışılmasından hareketle dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma boyutlarında öğrencilerin dilsel, zihinsel ve sosyal gelişimleri esas alınarak Türkçe ders kitaplarında yansıtılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarının bu amaç doğrultusunda iyi bir şekilde hazırlanması ve okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejileri içeriğinde bulunan etkinlikler yoluyla öğrencilere sağlaması gerekmektedir. Buradan hareketle dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin okuryazarlık stratejileri bakımından genel durumunu ortaya koymak bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç çerçevesinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve uygun görülmüş olan Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinlikler Antonacci ve C'ollaghan (2020) tarafından okuma ve yazma boyutlarında belirtilen okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejiler bağlamında incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Türkçe ders kitaplarında incelenen 840 etkinlikten 439'u okuma ve yazma boyutlarındaki stratejilerle ilişkilendirilebilmiştir. Özellikle okuma boyutunda stratejilerin yansımaları 338 etkinlikte, yazma boyutunda ise 101 etkinlikte tespit edilmiştir. Etkinliklere yansımaları görülen okuryazarlık stratejilerinin etkinliklerde tekrar ettiği, farklı okuryazarlık stratejilerine yeterince yer verilmediği saptanmıştır. Buradan hareketle Türkçe ders kitaplarının okuryazarlık gelişimini destekleyen okuryazarlık stratejileri bakımından yeterli nitelikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okuryazarlık Stratejileri, Okuma, Yazma, Ders Kitapları, Etkinlik.

EVALUATION OF ACTIVITIES IN FOURTH GRADE TURKISH TEXT- BOOKS ON THE BASIS OF LITERACY STRATEGIES

ABSTRACT

Based on the fact that efforts are made to impart knowledge, skills and behaviors to students through teaching programs, similar efforts to develop students' linguistic, mental and social skills required for effective listening/watching, speaking, reading and writing are tried to be reflected in Turkish textbooks. Therefo-

re, Turkish textbooks should be prepared well in line with this goal in mind and should enable students to achieve this goal through activities that include strategies supporting literacy development. In this connection, the main purpose of the current study is to reveal the general status of the activities in fourth-grade Turkish textbooks in terms of literacy strategies. To this end, the activities in the Turkish textbooks prepared and approved by the Ministry of National Education for the 2022-2023 school year were examined in the context of strategies specified by Antonacci and C'ollaghan (2020) to support literacy development in the reading and writing dimensions. In the study, the document analysis method, one of the qualitative research methods, was used. As a result of the study, 439 of the 840 activities examined in Turkish textbooks were associated with strategies in the reading and writing dimensions. Reflections of strategies, especially in the reading dimension, were identified in 338 activities and in 101 activities in the writing dimension. It was determined that the literacy strategies reflected in some activities were repeated in some other activities and that different literacy strategies were not given enough space in the textbooks. Thus, it was concluded that Turkish textbooks are not adequate in terms of literacy strategies that support literacy development.

Keywords: Literacy Strategies, Reading, Writing, Textbooks, Activity.

GİRİŞ

Yaşamsal bir beceri olarak ana dil edinimi süreci toplumların temelini oluşturmaktadır. Bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen bu süreç özellikle bireysel ve toplumsal gelişim alanlarında mevcut toplumların varlıklarını sürdürebilmelerinde en önemli güç olarak görülmektedir (Öner, 1995). Bu nedenle bireylerin temel dil becerilerinin bütünsel bir şekilde yaşamı boyunca gelişim içinde olması önemli bir husustur. Özellikle bireylerin erken yaşlardan itibaren dört temel dil becerisine yoğunlaşılmasının ilerleyen yaşlarında yaşantısında olumlu yansımalarını görebilmeyi sağlamaktadır (Karadüz, 2010).

Çocuğun içinde yaşadığı toplumun bir mensubu olarak ana dilini en üst düzeyde kullanabilmesi duygu ve düşüncelerini en doğru ve en güzel şekilde yansıtabilmesini ve bu anlamda etkili iletişim becerilerine sahip olmasını sağlamaktadır (Durukan ve Maden, 2010). Çocukların kendini anlama ve ifade etmede gelişim alanlarının bütün düzeylerinde mevcut potansiyelini en üst noktada kullanabilmesi ve geliştirebilmesi hem dilsel hem de zihinsel becerilerinin gelişimini sağlayarak doğrudan kendini toplum içinde en iyi şekilde ifade edebilen ve kendini gerçekleştirebilen yetişkinlere dolaylı olarak ise toplumların ilerlemesini sağlayacak dinamiklere evrilmelerinin önünü açacağını düşünmek mümkündür.

Günümüzde ulusal ve uluslararası yapılan tüm sınavların temelinde dört temel dil becerisi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu becerilerini geliştirmeyi bilen bir bireyin eğitim öğretim yaşantısında başarılı olmasını ve en önemlisi yaşamın içinde bireysel olarak var olabilmelerini sağlamaktadır. Ana dil eğitimlerinin de ilkökul düzeyinden itibaren üzerine düşünülmesi gereken en önemli hususlardan biri olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda formal eğitimin başlangıcı olarak kabul edilen ilkökularda okuma, anlama, konuşma ve yazma boyutlarında gerçekleştirilen anlamlı etkinlikler ve bu öğretim sürecinin yapılandırılması sınıf öğretmenleri açısından gerekli ve önemli bir süreçtir. Okuryazarlık temelinde etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve bu anlamda öğretmenin bu süreci öğretim süreçlerinin merkezine yerleştirmesi çocukların erken yaşlardan itibaren temel dil becerilerinin gelişime yönelik olumlu adımlar olarak görülebilir.

Öğrenme ve öğretme sürecinde aktif bir şekilde kullanılan ders kitaplarının içeriği ve içeriğindeki etkinliklerin yapısı da öğretmen yeterlikleri kadar önemlidir. Öğretmen ve öğrencinin sıklıkla başvurduğu ders kitapları öğretim programının bütün unsurlarına uygun olarak hazırlanmış öğrenme amaçlı kullanılan öğretim materyalleridir (Demirel ve Kıroğlu, 2021). Çoğu öğrencinin hayatındaki ilk kitapları olarak ders kitapları ilkökul düzeyindeki öğrenciler için okuma hevesini artırmaya, farklı düşünmeye, araştırma ve yaratıcılık yönlerini geliştirmeye odaklanmalı ve bu hassasiyet çerçevesinde hazırlanmış olmaları gerekmektedir. Özellikle ders kitaplarında yer alan etkinlikler sayesinde neden-sonuç ilişkileri kurmaya, eleştirel düşünmeye, sorgulamaya, çok boyutlu düşünebilmeye imkân tanınmalıdır (Demirel ve Kıroğlu, 2021). Türkçe ders kitaplarından da öğrenme sürecinde öğrencilerin aktif katılımını destekleyecek nitelikte etkinliklere sahip olması beklenmektedir. Türkçe ders kitaplarında öncelikle metne hazırlık çalışmaları sonrasında ise metin ve metinlerle ilgili etkinlikler yer almaktadır. Son olarak temanın değerlendirilmesine yönelik çalışmalar mevcuttur (MEB, 2019). Dolayısıyla burada etkinliklerin çeşitlendirilmesini sağlayacak şekilde metne yönelik ön hazırlık çalışmaları da dâhil olmak üzere okuma, yazma, dinleme ve konuşma alanlarında farklı beceri ve stratejilerin işe koşulması gereklidir. Okuma öncesi, sırası ve sonrası etkinliklerin her biri farklı okuryazarlık gelişimini destekleyici stratejilerin kullanımına işaret etmektedir. Doğan (2002) strateji öğretiminde etkinliklerin araç kullanımı okuduğunu anlama becerilerinin gelişimini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte Türkçe öğretim programında bahsedilen beceri ve yetkinliklerin gelişiminde de ders kitaplarında yer alan etkinliklerin niteliği oldukça önemlidir. Türkçe ders kitaplarının öğretim programına uygunluğu çerçevesinde Türkçe Öğretim Programının yapısını oluşturan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirtilen sekiz temel yetkinliklerin hem ulusal hem de uluslararası boyutlarda birçok beceriyi içine alan yapıda olduğu söylenebilir (Aykaç, 2019). İlgili temel yetkinlikler şunlardır: ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal

vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade (MEB, 2019). Bu yetkinliklerin içerikleri incelendiğinde temelinde yine dört temel dil becerisine ve bu boyutlarda bireylerin yaşam becerilerine işaret edildiği görülmektedir. Türkçe dersi öğretim programının özel amaçları içinde de öğrencilerin okuma, anlama, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi dilsel ve zihinsel süreçlerin gelişimine odaklanılmıştır (MEB, 2019).

Okuma ve yazma becerilerinin temel amaçlarının iletişim olması bakımından ve ilkokul düzeyinde öncelikli okuryazarlık anlayışını gerektiren gelişimsel bir süreç karşılık gelmesi bakımından birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken becerilerdir. Zihinsel becerilerle birlikte dilin kullanımını gerektiren bu gelişimsel süreç içinde bireyler bilgi, beceri ve düşüncelerinin gelişimine odaklanırken kendi gelişimlerinden hareketle yaşadığı toplumun problemlerinin farkında olmayı ve çözüm üretebilmeyi aynı zamanda toplumu daha ileri seviyelere taşıyabilmeyi sağlamaktadır (Güneş, 1997). Okuryazarlık kavramı bu çerçevede değerlendirildiğinde bireylerin küçük kişisel girişim ve hareketlerinden toplumların büyük ve dönüşümsel hareketlerine doğru hareket edeceğini söylemek mümkündür. Okuduğunu anlama ve kendini yazı diliyle ifade etmenin de ötesinde zihinsel becerileri içine alan bilgi ve beceri alanlarının tümüne birden karşılık gelebilecek geniş bir kavram olarak görülmektedir. Buradan hareketle yapılan gelişmeler ve 21. yüzyıl toplumunun ihtiyaçları ve beklentileri, bilim ve teknolojiadaki ilerlemelerle birlikte bilgi ve beceri kavramlarının da yapısı değişmiş farklı boyutları da içinde barındırmaya başlamıştır. Dolayısıyla okuryazarlık kavramı zaman içinde değişerek daha geniş kapsamda ele alınmaya başlamıştır.

Gelişmelerin bir gerekliliği olarak değişen okuryazarlık tanımı ve çerçevesi beraberinde okuryazarlık türlerini ortaya çıkarmıştır. Bu okuryazarlık türleri özellikle karmaşık, çoklu okuma ve yazma becerilerini gerektirmektedir (Aşıcı, 2009). Bunlar arasında yeni okuryazarlık, dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı gibi türleri bulunmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Temelde sadece okuma ve yazma becerisi gibi görülen bu kavramın içeriğinin değişmesi öğretmenlerinde farklı açılardan derinlemesine düşünmeye ve karmaşık becerileri çalıştırabilmeye odaklanmalarını gerektirmektedir. Sever (2002) tarafından belirtildiği gibi sürekli gelişim halinde olan dünyada çağdaşlaşmanın önceliğinde öğrencilerin dinamik, yaratıcı ve gizil güçlerinin farkına olabilmeleri için Türkçe öğretiminde araç olarak kullanılan metinlere ihtiyacı vardır. Dolayısıyla farklı türde metinler yoluyla öğrencilerin okuryazarlık becerilerinin gelişimine odaklanılmaktadır.

Okuryazarlık kavramı içinde yer alan okuma becerisi duyu organlarıyla algılanan sözcüklerin anlamlandırılması süreci olarak değerlendirilirken yazma becerisi ise diğer bireylerle iletişim kurmada bir araç olarak kendini en iyi şekilde ifade etmeyi gerekli kılmaktadır. Bu anlamda okuma becerisi yazılan metinle yazarı arasında bağ kurulmasını ve etkili bir şekilde anlamlandırma sürecini ifade etmekte-

dir (Özdemir, 1993). Okuma ve yazma stratejileri ayrı ayrı ele alındığında, okuma stratejileri okuma sürecinin tamamını (okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası) kapsayıcı farklı stratejilere işaret etmektedir. Burada öncelikle kelime öğretimine vurgu yapılması gerektiği düşünülmekte olup anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine doğrudan etki ettiğine işaret edilmektedir (Karatay, 2007; Özbay ve Melanlıoğlu, 2008). Yapılan bir araştırmada farklı uygulamaların kullanılabilirdiği bağlamlar yoluyla kelime öğretiminin gerçekleştirilmesinin kelimelerin bağlamlar içinde anlamlandırılmasını sağlayarak kelime kazanımında kalıcılığı artırdığı saptanmıştır (Duran ve Bitir, 2014). Kelime öğretimi ile akıcı okuma söz konusu olduğunda, akıcı okumanın okuduğunu anlama ile arasında güçlü bir ilişkinin olmasından hareketle doğru okuma, okuma hızı ve prozodi üç temel becerilerin gelişimine odaklanılmaktadır (Samuels, 2006). Burada doğru okuma, metin içinde yer alan kelimelerin okuyucu tarafından hatasız bir şekilde telaffuz edilmesi anlamına gelmektedir (Young ve Raisinki, 2009). Akıcı okuma stratejilerinin kullanımı okuma güçlüğü yaşayan bir öğrencinin bu güçlüğünün giderilmesinde özellikle etkili olduğu bu anlamda kelimeleri tanıma ve okuma becerisinde öğrencide gelişmeler olduğu saptanmıştır (Akyol ve Kodan, 2016). Dolayısıyla strateji kullanımı ve öğretimi Türkçe öğretiminde göz ardı edilmemesi gereken bir konudur.

Okuma çerçevesinde ele alınan okuryazarlık gelişimine odaklanan stratejilerinden hikâye anlama öğretimi stratejileri, bilgilendirici metinleri anlamayı öğretmek için stratejiler, anlamak için sorgulama öğretiminde kullanılan stratejiler ve anlama amacıyla tartışma öğretimi stratejileri de bulunmaktadır (Antonacci ve O'Callaghan, 2020). Hikâye anlama öğretimi temel stratejilerinden hikâye haritasının okuduğunu anlama ile ilişkilendirildiği araştırmalar mevcuttur (Duman ve Tekinarslan, 2007; Yılmaz, 2008). Dolayısıyla okuduğu anlamanın geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. İlgili stratejiler içinde yer alan hikâye anlatma stratejisi ise eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde etkili olduğu saptanmıştır (Belet, 2011). Son zamanlarda bu stratejinin doğası değişerek dijital hikâye anlatma etkinliklerine dönüşmüştür (Kocaman Karoğlu, 2015). Anlamak için sorgulama öğretimi temel stratejilerinde yer alan yazarı sorgulama stratejisi özellikle eleştirel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde metni ve yaşamı sorgulama için gerekli ve önemli bir stratejidir. Öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarındaki becerilerinin gelişimi için eleştirel ve sorgulayıcı düşünce biçimine sahip olmaları bu anlamda önemli görülmektedir (Dal, 2015). Son olarak anlama amacıyla tartışma öğretimi temel stratejilerinden diyalojik okuma stratejisinin okuryazarlık gelişimini ve erken okuryazarlık becerilerinin gelişimini desteklediğine ilişkin araştırmalar bulunmaktadır (Doğan, 2019; Yüceer, 2020).

Okuryazarlık gelişiminin desteklenmesinde yazma becerisi temelinde stratejilere yönelik literatürde farklı sınıflandırmalar mevcuttur (Leki, 2002; Güneş, 2007; Akyol, 2010). Literatürde yazma stratejilerini de okuma stratejileri gibi yazma öncesi, yazma sırası ve yazma sonrası olarak sınıflandırılması mevcuttur (Güneş,

2007). Dolayısıyla okuma yazma becerilerine yönelik stratejilerin uygulanması öğrencilerin öğrenmeyi öğrenebilme aşamasında etkili olacaktır. Yaşam boyu öğrenmede içinde bulunulan yüzyılın gerektirdiği okuryazarlık bakış açısına sahip olmanın önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Temel eğitimde özellikle ilkokul düzeyinde sınıf öğretmenlerinin okuma ve yazma becerilerini kazandırma ve geliştirme süreçlerinde öğretmenlerin okuryazarlık kavramına ilişkin öz yeterliklerinin saptanması ve bu amaç doğrultusunda okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yönelik strateji ve etkinlikler bakımından destek olunması önemli görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin etkili bir öğretimle etkili öğretmenliğin bir gerekliliği olarak görülmektedir ve önceki araştırmalar da bunu vurgulamaktadır (Pressley ve arkadaşları, 1996). İlk araştırmalardan hareketle günümüzde de okuryazarlık kavramına ilişkin yapılan bir araştırmalar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin okuryazarlık öğretimine ilişkin özyeterlik algıları incelenmiş olup sınıf öğretmenlerinin okuma öncesi stratejileri bakımından yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları ve uygulama boyutunda da eksikliklerinin olduğu saptanmıştır (Sarılan ve Şahin Taşkın, 2022). Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin derslerinde mevcut Türkçe ders kitabında bulunan metinlere yönelik soruları sıklıkla kullanmalarından hareketle öncelikle Türkçe ders kitaplarının okuma ve yazma boyutlarındaki stratejiler temelinde değerlendirilmesi gerekli görülmektedir. Mevcut etkinliklerin stratejiler temelinde kategorileştirilmesi Türkçe ders kitaplarına yönelik önemli bir değerlendirme sunmakla birlikte mevcut araştırmanın önemine de işaret etmektedir.

Okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde okuduğunu anlama ve okuduğunu anlama stratejilerinin önemi büyüktür (Akyol, 2011). Öğrenme ve öğrenme ortamının zenginleştirilmesi hususunda materyallerin çeşitlendirilmesi ve buna bağlı olarak stratejilere yoğunlaşılması öğrencilerin okuduklarından farklı anlamlar çıkarma, eleştirel okuma, farklı ve yaratıcı düşünceler üretebilmeye işarete etmektedir. Karagöz (2018) okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımının okuduğunu anlama başarısının artırılmasını sağladığı dolayısıyla öğrencilerin okumaya karşı motive olmalarını sağladığını vurgulamıştır.

Öğretme ve öğrenme sürecinin temelinde özellikle sınıf öğretmenin okuryazarlık eğitimine gösterdiği önem ve farkındalık ile uygulama boyutunda başarılı olunması durumu bulunmaktadır (Antonacci ve O'Callaghan, 2020). Bu anlamda ilkokul düzeyindeki çocukların erken dönemde okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi hususunda atılacak adımların her biri çok değerli görülmektedir. Etkili öğretmenlerin bir metnin bağlamı içinde kelime, cümle ve metin düzeyinde bir dizi okuryazarlık becerisi ve bilgisine sahip olma aynı zamanda bunun öğretimini gerçekleştirme rolünü üstlenmiş olmaları gerekmektedir (Topping and Ferguson, 2005). Strateji öğretimi öğrencilerin ilerleyen süreçlerde öz düzenlemeli öğrenme, öğrenmeyi öğrenme gibi öğretim programlarının içinde yer alan becerilerde

de gözle görülür olumlu yansımaları beraberinde getirmektedir. Okul genelinde öğretmenlerin öğrenme ve öğretme süreçlerinin etkili okuryazarlık stratejilerini uygulamalarının öğrenme çıktılarına olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir ve okullarında okuryazarlık uygulamalarına ilişkin bir topluluğun oluşturulması okuryazarlık komitesinin kurulmasının öğretmenlerin bu konudaki etkilerini artırdığı düşünülmektedir (May, 2007). Buradan hareketle öğretmen etkisinin olumlu yansımaları okulların değerlendirmeye yönelik uygulamalarının da bu yönde farklılaştırılmasını gerekli kılacaktır. İlkokul düzeyinde öğrenme ve öğretme süreçlerini bu yönde tasarlayan sınıf öğretmenlerinin bu tutumları ilerleyen süreçte disiplinler arası okuryazarlık uygulamalarının da ilerlenmesini sağlayacaktır.

Etkili okuryazarlık öğretiminde etkililik faktörleri olarak etkili ve amaca yönelik liderlik, okul/sınıf topluluğu içinde paylaşılan hedefler, bir öğrenme ortamının yaratılması, öğretme ve öğrenmeye odaklanma, amaçlı öğretim, yüksek düzeyde beklenti, olumlu pekiştirme sağlama, gelişimin izlenmesi, öğretmenin mesleki ve pedagojik ihtiyaçlarının desteklenmesi görülmektedir (Sammons ve ark., 1995, s.12). Okuryazarlık stratejilerinin ilgili faktörler bağlamında kullanımı ve öğretimi etkililik boyutunda öğretmen, öğrenme ve öğretme süreci, okul gibi unsurların değişimine ve gelişimine katkı sağlayacağını söylemek mümkündür. Dolayısıyla ilkokul seviyesinde Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin okuryazarlık stratejilerinin destekleyici etkinlikler temelinde farklılaştırılarak zenginleştirilmesi sınıf öğretmenlerinin uygulama boyutunda daha aktif bir süreci gerektirecektir. Tüm bu gerekliliklerden hareketle eğitim öğretim sürecinin en başında ilkokul düzeyinde öğrencilerinin bağımsız birer okuyucu olmalarını sağlamayı hedefleyen bir sınıf öğretmeni araştırmaya dayalı öğretim yaklaşımı çerçevesinde sunulan okuryazarlık stratejilerini öğrenme ortamında kullanabilmelidir. Çünkü bu stratejilerin temel amacı, ilkokul düzeyinde baskın olarak görülen okuma ve yazma kaygılarının en aza indirilmesi ve bağımsız birer okuyucu olmalarını sağlamaktır. Okuma ve yazma becerilerine odaklanan bu araştırma özellikle dil becerileri içinde yer alan anlama boyutunda okuma becerileri, anlatma boyutunda ise yazma becerileri dik-kate alınarak okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilere odaklanmıştır.

Okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası stratejilerinden hareketle bu araştırma kapsamında ele alınan etkili okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejiler Antonacci ve O'Callaghan (2020) tarafından belirtildiği gibi akıcı okuma, kelime öğretimi, hikâye anlama öğretimi, bilgilendirici metinleri anlamayı öğretme, anlamak için sorgulama, anlama amacıyla tartışma öğretimi, öyküleyici yazma öğretimi ve yazma öğretimi stratejileri başlıklarında incelenmiş olup bu başlıklara yönelik stratejiler ışığında Türkçe ders kitabında bulunan etkinlikler değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın amacı, Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin belirlenen stratejiler temelinde incelenmesini sağlamak ve bu stratejilerin dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarındaki yansımalarını görebilmektir. Bu amaç doğrultusunda

2022-2023 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikler ele alınarak okuma ve yazma boyutlarında okuryazarlık stratejilerine göre belirlenen okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin yansımaları değerlendirilmiştir. İlkokul, okuma ve yazmanın temellerinin atıldığı en önemli düzeydir. Okuma ve yazma alanlarının özellikle ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıf düzeyinde temel amaç olarak görülmesinin yanı sıra dördüncü sınıf düzeyinde öğrencilerin bireysel olarak bilgi edinebilmeleri, öğrenebilmeleri, kendi öğrenmelerini kontrol edebilmeleri için temel amaç olmanın dışında daha çok araç olarak öğrenciler tarafından kullanılmaya başladığını düşünmek mümkündür. Bu doğrultuda okuryazarlık stratejilerini kendilerinin uygulayabildiği, okuma ve yazma konusunda temel becerilerinin farkında olarak kendilerini değerlendirebildikleri bu süreçte Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin araştırmanın odağı çerçevesinde gözden geçirilmesi önemli görülmektedir. Araştırmanın belirtilen önemi ve amacı çerçevesinde “Okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinliklere yansımaları nasıldır? Araştırma sorusuna aşağıdaki alt araştırma sorusu ile yanıt aranmıştır.

“Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklere okuma ve yazma boyutlarındaki okuryazarlık stratejilerinin yansımaları nasıldır?”

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yönteminde yürütülmüştür. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylara yönelik yazılı materyallerin analizini içermekte olup nitel araştırmalarda etkili olarak kullanılması gereken bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Veri kaynağı olarak Türkçe ders kitapları kullanılmış olup bu kitaplarda yer alan etkinliklerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Materyali

Araştırma kapsamında dördüncü sınıf düzeyinde Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin okuryazarlık stratejilerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2022-2023 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen dördüncü sınıf Türkçe ders kitapları kullanılmıştır. Araştırmada üç farklı dördüncü sınıf Türkçe ders kitabı incelenmiştir. İlgili kitapların tamamında bulunan etkinliklerin sayısı 840'tır. Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarında bulunan 840 etkinliğin bu çerçevede değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Araştırmanın Analiz Birimi

Araştırma kapsamında ele alınan okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejiler Antonacci ve O'Callaghan (2020) tarafından belirtilen isimleri ve içerik bilgileriyle birlikte Tablo 1 ve Tablo 2'de okuma ve yazma alanlarına göre araştırmacı tarafından ayrı ayrı özetlenmiştir.

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Alınan Okuryazarlık Stratejileri (Okuma)

Öğrenme Alanı: Okuma	Stratejinin Adı	Stratejinin İçeriği
Akıcı Okuma Öğretimi için Temel Stratejiler	Eşli Okuma	Eşli okuma , öğrencilerin birbiriyle eşleşerek okuma becerilerini geliştiren stratejidir. Koro okuma , öğrencilere grup destekli tekrarlı okuma stratejisidir. Pasaj okuma , akranlarıyla keyif alınan bir kitaptan bir paragraf seçimi yapılan stratejidir. Radyo okuma , akıcılığı geliştirmek için öğrencilerin radyo sunucusu rolünü üstlenmeleri şeklinde bir stratejidir. Okur tiyatrosu , metindeki karakterlerin öğrencilerin seslerini kullanarak yorumladıkları stratejidir.
	Koro Okuma	
	Pasaj Okuma	
	Radyo Okuma	
Kelime Öğretimi için Temel Stratejiler	Bireysel Dağarcık Oluşturma	Bireysel dağarcık oluşturma, okunandan edinilen önemli kelimeleri belirleme ve anlamını bağlam/diğer kaynaklardan çıkarmayı sağlayan stratejidir. Kelime haritası, kelimelerin birbiriyle ve diğer kelimelerle arasındaki ilişkileri gösteren bir stratejidir. Etkileşimli kelime duvarı, sınıfın duvarlarının yeni ve ilginç kelimelerle süslediği stratejidir. Kelime bültenleri, okurken karşılaşılan kelimelerin anlamlarını keşfetmede yardımcı bir stratejidir.
	Kelime Haritası	
	Etkileşimli Kelime Duvarı	
	Kelime Bültenleri	
Hikâye Anlama Öğretimi için Temel Stratejiler	Hikâye Haritası	Hikâye haritası, okunan veya dinlenen hikâyelerin hatırlama, anlama ve anlatmaya yardımcı bir stratejidir. Hikâye anlatma, hikâyeyi tekrar anlatma ile anlam oluşturma sorumluluğunu öğrencinin üstlendiği bir stratejidir. Kitap sohbetleri, motivasyonun artırılmasını sağlayan öğrencilerin kitaplara yönelik ilgisini artıran bir stratejidir. Karakter haritası, öğrencilerin ana karakterlerin özelliklerini öğrenmeleri ve hikâyeyi anlamalarına yönelik bir stratejidir. Çift girişli günlük, hikâyelere tepki verme, anlamak için yorumlamayı sağlayan bir stratejidir.
	Hikâye Anlatma	
	Kitap Sohbetleri	
	Karakter Haritası	
Bilgilendirici Metinleri Anlamayı Öğretmek için Temel Stratejiler	Çift Girişli Günlük	Tartışma çemberleri, metinlerin derinlemesine işlenmesini sağlayan bir stratejidir. Bağlantı kur, bir konuya ilişkin ön bilgilerin açığa çıkarılmasını ve okuma anında bağlantılar kurmayı hedefleyen bir stratejidir. Ne biliyorum, bağlantılar kur ve yeni kavramlara ulaş şeklinde ilerlemektedir. Anlama anahtarları, ana fikrin belirlenmesini sağlayan bir stratejidir. Ön bilgilerin değerlendirilmesi amacıyla metnin görsel bir gezintisi yapılır ardından anahtar kelimelerin ve önemli cümlelerin farklı renklerle vurgulanması, vurgulanan kelime ve cümlelerin okunarak metnin özetlenmesi, yazılan özetten yola çıkarak ana fikrin belirlenmesi şeklinde ilerlemektedir.
	Tartışma Çemberleri	
	Bağlantı Kur	
	Anlama Anahtarları	

Anlamak için Sorgulama Öğretiminde Temel Stratejiler	Yazarı Sorgulama Soru Ağı Soru-Cevap İlişkileri	Yazarı sorgulama, sorgulamaya dayalı okumanın örneklemesini hedefleyen stratejidir. Metne yönelik “Yazar burada ne demek istiyor? Yazarın amacı nedir?” gibi soruların yazılmasını gerektirmektedir. Soru ağı, soru hazırlama yoluyla metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak için kullanılan bir stratejidir. Soru-cevap ilişkileri, metin hakkında sorulacak soru türlerinin ayırt edilmesini sağlamaktadır. Görselden çıkarımda bulunmaları da istenilmektedir.
Anlama Amacıyla Tartışma Öğretimi için Temel Stratejiler	Beklenti Kılavuzları Diyalojik Okuma Tartışma Ağı İşbirlikli Dil Tabloları Son Sözü Bana Ver	Beklenti kılavuzları, okuma öncesi metinle bağlantılı olarak kavramlara ilişkin inançları keşfetmek amacıyla katılıyorum-katılmıyorum şeklinde ifadeler ile okuma sonrasında ifadelerin tekrar gözden geçirilmesini gerekli kılar. Diyalojik/etkileşimli okuma, çocukların hikâye anlatıcısı olduğu, yetişkinlerin dinleyerek soru sordukları bir stratejidir. Amaç okuma deneyimine çocukları dahil etmektir. Tartışma ağı, metin hakkında öğrencilerin konuya ilişkin fikirlerini kayıt altına alarak sonuç çıkardıkları bir stratejidir. İşbirlikli dil tabloları, yazar, ana karakterler kimler, bu karakterlerin sorunları neler, ana karakter bu problemi çözmek için ne yaptı, ana karakter nasıl değişti, edebi türden öğrenilen yeni kelimeler neler?... gibi sorularla kitabın tartışılmasına imkân tanıyan bir stratejidir. Son sözü bana ver, çocukların okudukları parçadan istedikleri bir bölümü ya da cümleyi seçerek yorumladıkları bir stratejidir.

Tablo 1 incelendiğinde okuma öğrenme alanında akıcı okuma, kelime öğretimi, hikâye anlama öğretimi, bilgilendirici metinleri anlamayı öğretme, anlamak için sorgulama öğretimi ve anlama amacıyla tartışma öğretimi stratejileri olarak başlıklandırıldığı ve her bir başlık altında yer alan stratejiler ile bu stratejilerin içeriğine ilişkin bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Araştırmanın temel amacı çerçevesinde burada yer alan stratejilerin Türkçe ders kitaplarına yansımaları bu doğrultuda ele alınmıştır. Bir diğer öğrenme alanı olarak yazma öğrenme alanı temelinde ele alınan stratejiler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Kapsamına Alınan Okuryazarlık Stratejileri (Yazma)

Öğrenme Alanı: Yazma	Stratejinin Adı	Stratejinin İçeriği
Öyküleyici Yazma Öğretimi için Temel Stratejiler	Dijital Hikâye Anlatımı İşbirlikli Yazma Karakter Ağları Düşünce Kutuları	Dijital hikâye anlatımı, öğrencilerin dijital hikâyelerini oluşturmalarını ve müzik animasyon görsel kullanımları için uygun ortam oluşturulması gereken bir stratejidir. İşbirlikli yazma, olası bir konu hakkında öğrencilerin yazmaya teşvik edildiği bir stratejidir. Karakter ağları, öğrencilerin karakterlerin davranışlarına ilişkin analiz yapmalarını sağlayan bir stratejidir. Düşünce kutuları, görsel okuryazarlığın yazma öğretimiyle bütünleştirilmesine yönelik bir stratejidir. Görsellerdeki figürlerin ne düşündüklerine ilişkin fikir yürütmelerini sağlayarak bir hikâye taslağı oluşturmalarına yönlendirilir.

Yazma Öğretimi için Temel Stratejiler	İşimiz Gücümüz Kitaplar Giriş ve Çıkış Fişleri Öğrenme Günlükleri	İşimiz gücümüz kitaplar, öğrendikleri bir konu hakkında fikirlerini sunmalarını sağlayan ve kendi kitaplarını yazmalarına yönlendiren stratejidir. Giriş ve çıkış fişleri, giriş fişleri olarak öğrencilerin konu hakkındaki bilgilerini içermekte olup çıkış fişi ise öğrendiklerinin faydalı olup olmadığını, daha neler öğrenmesi gerektiği gibi konularda değerlendirmelerine yönelik fiştir. Öğrenme günlükleri, okuma yoluyla öğrencilerin öğrendiklerini yazmaya ve çizmeye yönlendiren öğrenmek için yazmalarını gerektiren bir stratejidir.
--	---	--

Tablo 2’de araştırma kapsamında yer alan okuryazarlık becerilerini destekleyici temel stratejilerinden yazma alanına ilişkin olanları sunulmuştur. İlgili tablo yazma öğrenme alanı çerçevesinde düşünülerek hazırlanmış olup Türkçe dersi öğretim programının dördüncü sınıf düzeyindeki yazma kazanımları ile ilişkilendirilebilirliği göz önüne alınmıştır. Araştırmanın temelinde ise yazma stratejilerinin dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarına yansımaları dikkate alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin incelenmesi amacıyla okuma ve yazma boyutlarında belirlenen stratejilere yönelik bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Kontrol listesine göre Türkçe ders kitaplarında yer alan tüm etkinlikler incelenmiştir. Bu doğrultuda dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin okuma ve yazma öğrenme alanlarındaki hangi okuryazarlık stratejilerine karşılık geldiği saptanmıştır. Burada özellikle kitaplarda yer alan etkinliklerde hangi okuryazarlık stratejilerinin yansımaları olduğu üzerinde de durulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada dördüncü sınıf düzeyinde MEB tarafından hazırlanan üç Türkçe ders kitabında okuma boyutunda 338 etkinlik, yazma boyutunda ise 101 etkinlik sayısına ulaşılmıştır. Okuma ve yazma boyutlarında hazırlanmış olan okuryazarlık stratejilerine yönelik etkinliklerin değerlendirilmesinde kontrol listesi kullanılmıştır. Araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanan kontrol listesi için uzman görüşü alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analizin temel amacı, toplanan verilerin açıklanması ile kavramlara ve ilişkilere ulaşılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2012). Betimsel analiz sonucunda Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerle ilişkilendirmeleri yapılmış olup sıklık değerleri de paylaşılmıştır.

Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Nitel araştırma yönteminde geçerlik ve güvenilirlik kavramları farklı şekillerde ele alınmaktadır Kirk ve Miller (1986) geçerlik tanımına göre, araştırmacının amacı çerçevesinde araştırılan olgunun yansız bir şekilde olduğu gibi gözlenmesi anlamına gelmektedir (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2012, s.269) Araştırılan olgunun bütüncül resmi sunulurken elde edilen verilerin teyit edilmesinde kullanılan bir yöntem olarak meslektaş teyidi kullanılmıştır. Toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde raporlanması nitel bir araştırma için önemli bir ölçüttür. İç geçerlik anlamında nitel araştırmanın doğasına uygun olan inandırıcılık kavramıyla ilgili olarak Miles ve Huberman (1994) tarafından belirtildiği gibi araştırmacı, veri toplama süreçleri, verilerin analizi, verilerin yorumlanması süreçlerinin her birinde tutarlılığın olması ön koşul olarak düşünülmektedir. Bu anlamda araştırmacının araştırma sürecini eleştirel bir gözle değerlendirilmesi önemli görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2012). Dış geçerlik anlamında nitel araştırma yönteminin doğasına özgü bir kavram olarak aktarılabirlik kavramı, deneyimler ve örneklemelemlerden hareketle araştırma sonuçlarının dolaylı bir şekilde sınırlı genellenebilirliğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda araştırmacının tüm aşamaları detaylı raporlanmıştır.

Nitel araştırma yönteminde güvenilirlik kavramında ise nitel araştırmanın doğasına uygun bir şekilde iç güvenilirlik anlamında tutarlılık, dış güvenilirlik anlamında ise teyit edilebilirlik şeklinde ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2012). Bu araştırmada tutarlılığa ilişkin araştırma sonuçlarının zaman içinde aynı sonucu verebilmesi, teyit edilebilirliğe yönelik araştırmacı tarafından oluşturulan kontrol listesinin araştırma sürecinde farklı bir araştırmacı tarafından aynı gözlem aracı olarak kullanımı ile etkinlikleri değerlendirmesi sağlanmıştır. Özellikle burada bazı okuryazarlık becerilerini destekleyen stratejiler mevcut aşamalarıyla herhangi bir etkinlikte direkt olarak görülemediğinde, görüş birliği ile ilgili etkinlikte hangi stratejinin yansımalarının olduğu tekrar görüşülerek bu anlamda görüş birliği sağlanmıştır. Nitel verilerin analizinde Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülüne göre görüş birliği yüzdesi %100 uyumlu çıkmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen “Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklere okuma ve yazma boyutlarındaki okuryazarlık stratejilerinin yansımaları nasıldır?” Alt araştırma sorusuna yönelik olarak dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının mevcut etkinlik sayıları ile bu etkinliklerin okuma ve yazma boyutlarında okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejiler temelinde incelenmesi ile elde edilen etkinlik sayıları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. *İncelemeye Alınan MEB 4.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bulunan Etkinlik Sayıları*

Yayınevi	Okuryazarlık Stratejileri ile İlişkilendirilen Etkinlik Sayısı	Toplam Etkinlik Sayısı
Özel-Koza Yay. (Birinci kitap)	139	229
MEB- (İkinci kitap)	140	322
Özel- Özgün Yay. (Üçüncü kitap)	159	289

Tablo 3'te gösterildiği gibi incelenen MEB tarafından kabul edilen dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarından birincisinde, 229 etkinlik bulunmakta olup bu etkinliklerin 139'unda okuryazarlık becerilerini destekleyen stratejilerle okuma ve yazma boyutlarında yansımalar görülmüştür. Geriye kalan 90 etkinlik ise metinlere yönelik hazırlanmış sorular, konuşma becerisine yönelik etkinlikler, dil ve anlatıma yönelik etkinlikler ve icat tasarlama, form doldurma, grafik okuma, pankart oluşturma, kompozisyon yarışması düzenleme, ulaşım türlerine yönelik açıklamalarda bulunma, isim-şehir-hayvan oyunu ile ilgili etkinliklerdir.

İncelenen ikinci kitapta, 322 etkinlik bulunmakta olup bu etkinliklerin 140'sı okuryazarlık becerilerini destekleyen stratejilerle okuma ve yazma boyutlarında ilişkilendirilmiştir. Kalan 182 etkinlik ise metinlere ilişkin soruların yanıtlanması, konuşma/sunum etkinlikleri, dil ve anlatım etkinlikleri, verilen bir metnin kendi stilinde yazma çalışmalarının yapılmasına yönelik etkinlikler, imza oluşturma, boşluk doldurma, mesaj yazımı, form doldurma, neden-sonuç-örnekleme ile ilgili cümle kurulması, cümlelerin sıralaması, blog tanıtımı, oyun hazırlama kitapçığı oluşturma, şiirin bölümlerini eşleştirme, sembollerini eşleştirme, broşür okuma, tablo okuma, yazılı kaynakların güvenilirliği ile ilgili not alma, kartpostal hazırlama, e-posta okuma, sunum hazırlama, İstiklâl Marşı'nı ezberleme, çıkarım cümlelerini çözümleme, metin türlerinin karşılaştırılması, grafik okuma, metnin öğelerinin eşleştirilmesi, içindekiler bölümünün tanıtımı, konuşma, dil ve anlatıma yönelik bilgi ve soruları içeren etkinliklerdir.

İncelenen üçüncü kitapta ise, 289 etkinlik bulunmakta olup bu etkinlikler içinde 159'unda okuryazarlık stratejilerinin yansımaları görülmektedir. Kalan 130 etkinlik ise, diğer incelenen kitaplarda olduğu gibi metinsel sorular, konuşma/sunum etkinlikleri, dil ve anlatım etkinlikleri, gazete haberi oluşturma, grafik inceleme, metin türünü bulma, doğru-yanlış tipi sorulardan oluşan etkinlikler, kuruluş adlarının eşleştirilmesi, boşluk doldurma, kartpostal hazırlama, metnin bölümlerini yazmaya yönelik etkinlikler, kamu spotu inceleme etkinliği, günlük tutmaya yönelik etkinlikler, ürün etiketinin incelenmesi, e-posta okuma, akıllı işaretleri eşleştirme, bulmaca çözme, kendini değerlendirme, neden-sonuç cümleleri kurma, görsel yapıştırma, İstiklâl Marşı'nın ezberlenmesi, broşür inceleme, dinleme kurallarını

inceleme, nezaket ifadelerinin yazımı gibi araştırma kapsamında belirlenen okuma ve yazma stratejileri ile tam olarak ilişkilendirilemeyen etkinlikler mevcuttur.

Araştırmanın temel sorusu odağında okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin yansımalarının görüldüğü etkinlikler incelenen üç kitap için ayrı ayrı ele alınmış olup okuma ve yazma boyutlarında değerlendirilmiştir. İncelenen birinci kitapta yer alan okuryazarlık stratejileri ile ilişkilendirilebilen etkinliklerin sayıları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. *İncelenen Birinci Kitapta Yer Alan Etkinliklerin Okuryazarlık Stratejilerine Göre Değerlendirmesi*

Okuma Boyutunda Okuryazarlık Becerilerini Destekleyici Stratejiler	f
Bireysel Kelime Dağarcığı Oluşturma	34
Bağlantı Kur!	25
Anlama Anahtarları	20
Hikâye Anlatma	3
Tartışma Ağı	3
Kelime Haritası	2
Hikâye Haritası	2
Karakter Haritası	2
Soru Cevap İlişkileri	2
Soru Ağı	2
Etkileşimli Kelime Duvarı	1
Çift Girişli Günlük	1
Son Sözü Bana Ver!	1
Koro Okuma	1
Toplam	99
Yazma Boyutunda Okuryazarlık Becerilerini Destekleyici Stratejiler	f
İşimiz Gücümüz Kitaplar	22
Düşünce Kutuları	6
Öğrenme Günlükleri	5
Karakter Ağları	4
Giriş Çıkış Fişleri	3
Toplam	40

Tablo 4’te belirtildiği gibi okuma boyutunda okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin 99 etkinliğe yansıdığı görülmektedir. Yazma boyutunda ise 40 okuryazarlık stratejisi ile ilişkilendirme yapılabilmektedir. Her bir tema altında incelenen metinlere yönelik etkinliklerde özellikle bireysel kelime dağarcığı oluşturma

stratejisinin diğer stratejilere göre sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla incelenen kitapta belirlenen stratejiler en sık kullanılanlardan en aza doğru şu şekildedir: bireysel kelime dağarcığı oluşturma, bağlantı kur, anlama anahtarları, hikâye anlatma, tartışma ağı, kelime haritası, hikâye haritası, soru-cevap ilişkileri, soru ağı, etkileşimli kelime duvarı, çift girişli günlük, son sözü bana ver, yazarı sorgulama, koro okuma stratejileridir. Yazma boyutunda ise en çok işimiz gücümüz kitaplar stratejisine yönelik yansımaların olduğu görülmektedir. Düşünce kutuları, öğrenme günlükleri, karakter ağları ve giriş-çıkış fişleri de görülen stratejiler arasındadır. Belirlenen yansıma stratejilere yönelik etkinlik örnekleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

<p>Bireysel kelime dağarcığı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>Metinde anlamını bilmediğini kelimeleri aşağıya yazınız. Bu kelimelerin anlamlarını, metinde birlikte verilen görsellerden ve kelimenin içinde geçtiği dizelerden hareketle tahmin edip yazınız. Tahminlerinizin doğru olup olmadığını kontrol etmek için kelimelerin sözlük anlamlarına bakınız.</p> <p>Kelimeler Tahminlerim</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>Soru ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>Okuduğunuz metinde ilgili üç soru yapıp bunları cevaplayınız.</p> <p>Sorular Cevaplar</p> <p>1. _____</p> <p>2. _____</p> <p>3. _____</p>
<p>Bağlantı kur stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>"İpek Kalembeği" metnine farklı iki bağlık belirleyiniz. Bu bağlıktan ve bu bağlıktan önce-medenkilere yazınız.</p> <p>Birinci bağlık: _____ Bu bağlık sorunu nedirler: _____</p> <p>İkinci bağlık: _____ Bu bağlık sorunu nedirler: _____</p>	<p>Anlama anahtarları stratejisine yönelik bir etkinlik</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>Metnin konusu olan ifadeyi işaretleyiniz.</p> <p>Rüya ve gerçek Savaşın zararları Müstecip'in göstendiği çaba</p> <p>Denizaltının özellikleri</p>
<p>Hikâye anlatma stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>Aşağıdaki görselleri metindeki olay sırasına göre sıralayınız.</p> 	<p>Tartışma ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>Hayvanlar, konuşamamalarına rağmen sevgilerini beden dilleriyle ifade edebiliyorlar. Siz, sevdiklerimize karşı sevginizi gösterirken beden dilinden faydalanıyor musunuz? Beden dilinin anlatmak istediğimizi duyguya katkısı nedir? Konu hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz. Konuşmanız esnasında öğretmeninizin rehberliğinde tahtaya çıkararak canlandırma yapabilirsiniz.</p>
<p>Hikâye haritası stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>Aşağıdaki hikâyeye uygun soruları metinden hareketle yazınız.</p> <p>OLAY SİZLEK</p> <p>ZAMAN YER</p> <p>ESKİCİYLE PARA BABASI</p>	<p>Çift girişli günlük stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>ÖZEL ETKİNLİK</p> <p>Metnin size ilginç gelen bir kısmını maddeleyiniz. Bu kısma aşağıdaki yazma alanına yazınız.</p> <p>Bana ilginç gelen kısım İlginç gelene maddeleyiniz</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

Şekil 1. Okuryazarlık Stratejileri ile İlişkilendirilen Etkinlik Görselleri

<p>Son sözü bana ver stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Sınıf getirdiğiniz karikatürleri arkadaşlarınızla göstererek bunlarda verilen mesaj hakkında arkadaşlarınızla tartışın. Karikatürlerden en beğendiğinizi sınıf panosunda sergileyiniz. Bu karikatürleri beğenmemizin nedenleri üzerinde düşüncelerinizi açıklayınız.</p>	<p>Karakter haritası stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Aşağıdaki yazma alanına metindeki çocuğun ve kendinizin özelliklerini yazınız. Ardından metindeki çocuğa hayata benliği gibi yazması için hangi tavsiyeleri bulduğunuza stüdyo olarak söyleyiniz.</p> <p>Kuş çocuğun özellikleri: _____ Benim özelliklerim: _____</p>
<p>Kelime haritası stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>İçerdiği ana duygularını belirli olarak açıklayınız. Ardından ana duyguların otuz çabı-terazi beklentilerini belirleyiniz. Haritası oluşturduktan sonra yazınız.</p> 	<p>Etkileşimli kelime duvarı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Tahtaya bir daire çizin. Daireyi on iki parçaya ayırarak aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını dairenin içine yazın, dikiny ya da eğik şekilde yazınız. Dairenin, kelimelerin içine yazılacağı bir büyüklükte olmasına dikkat ediniz.</p> <p>eskici gırtlak kompu köyk hesap coymak özen bodrum ayrılmada olmak para babası kuşku efendi</p>
<p>Koro okuma stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Belli sahnelerden oluşan, bir müzik yazıtına söylemek üzere bir araya gelmiş insan topluluğuna koro denir. Beşer kişilik gruplara ayrılır. İlerideki diğer parkroy uygulayarak seçiniz. Şarkıları sahnede müzikleriyle arkadaşlarınızla konuşunuz. Öğretmeninizin yönlendirmesiyle gruplar halinde seçtiğiniz bir parkroy sahneye söyleyiniz.</p> 	<p>İşimiz gücümüz kitaplar stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Aşağıdaki yazma alanına, sokak hayvanlarının korunması hakkında bir yazı yazınız. Yazınıza başlık koymanız unutmayınız.</p>
<p>Düşünce kutuları stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Metinden hareketle bireyinizin çalışma şekliyle düşüncünüzü. Çevrenizde gördüğünüz benzerlikleriniz ve gereksizden hangisi ya da hangileri bu şekilde çalışıyor? Nedenleriyle birlikte aşağıdaki yazma alanına yazınız.</p> 	<p>Öğrenme günlükleri stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Okuduğunuz metinden hareketle adı geçen kişiler hakkında verilen bilgileri uygun yerlere yazınız.</p>
<p>Karakter ağları stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>Metindeki karakterlerin kişilik ve fiziksel özelliklerini yazınız.</p> <p> Kişilik özellikleri: _____ Fiziksel özellikleri: _____</p> <p> Kişilik özellikleri: _____ Fiziksel özellikleri: _____</p>	<p>Giriş-çıkış fişleri stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>BAŞLIK</p> <p>"Sonraki Derse Hazır!" aşamasında sizden istenen araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri aşağıdaki yazma alanına yazınız. Bu alilerden birinin resmini yapınız.</p> <p>Geleneksel Türk müzik aletleri</p>

Şekil 1. (Devamı) Okuryazarlık Stratejileri ile İlişkilendirilen Etkinlik Görselleri

İncelenen ikinci kitapta yer alan okuryazarlık stratejileri ile ilişkilendirilebilen etkinliklerin sayıları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. *İncelenen İkinci Kitapta Yer Alan Etkinliklerin Okuryazarlık Stratejilerine Göre Değerlendirmesi*

Okuma Boyutunda Okuryazarlık Becerilerini Destekleyici Stratejiler	f
Bireysel kelime dağarcığı oluşturma	32
Anlama anahtarları	29
Bağlantı kur!	19
Tartışma ağı	11
Hikâye anlatma	6
İşbirlikli dil tabloları	5
Soru ağı	5
Okur tiyatrosu	2
Kitap sohbetleri	1
Yazarı sorgulama	1
Hikâye Haritası	1
Toplam	112
Yazma Boyutunda Okuryazarlık Becerilerini Destekleyici Stratejiler	f
Düşünce kutuları	17
Karakter ağı	8
İşimiz gücümüz kitaplar	7
Öğrenme günlükleri	2
Toplam	28

Tablo 5'te belirtildiği gibi okuma boyutunda okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin 112 etkinliğe yansıdığı görülmektedir. Yazma boyutunda ise 28 okuryazarlık stratejisi ile ilişkilendirme yapılabilmektedir. Her bir tema altındaki etkinliklerde özellikle bireysel kelime dağarcığı oluşturma stratejisinin birinci kitapta olduğu gibi daha sık kullanıldığı göze çarpmaktadır. En sık kullanılan stratejilerden en aza doğru sırasıyla şu şekildedir: Bireysel kelime dağarcığı oluşturma, anlama anahtarları, bağlantı kur, tartışma ağı, hikâye anlatma, işbirlikli dil tabloları, soru ağı, okur tiyatrosu, kitap sohbetleri, yazarı sorgulama, hikâye haritası stratejileridir. İlgili stratejiler içinde yer alan işbirlikli dil tabloları stratejisinin sadece bir parçası olarak metne yönelik problemin belirlenmesi ve problemin çözümüne yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi ile ilgili olarak bağlantı kurulabilmektedir. Aynı şekilde bu etkinlikler hikâye haritası stratejisinin bir parçası olarak da görülebilir. Çünkü hikâye haritasında da problemin belirlenmesi ve çözüm aşamaları kullanılmaktadır. Bu araştırmada ilgili etkinlikler işbirlikli dil tabloları stratejisinin bir

parçası olarak değerlendirilmiştir. Yazma boyutunda ise en çok düşünce kutuları stratejisine yönelik yansımaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Karakter ağı, işimiz gücümüz kitaplar ve öğrenme günlükleri stratejileri de sırasıyla daha az kullanıldığı görülmektedir. İncelenen kitapta yer alan yansıma stratejilere yönelik etkinlik örnekleri Şekil 2'de sunulmuştur.

<p>Bireysel kelime dağılımı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>1. ETKİNLİK: Kelimelerin anlamlarını tahmin edip tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz. Kelimelerle birer cümle kurunuz. Kelimeleri sözlük defterinize ekleyiniz.</p> <p>öğreniz</p> <p>Tahminim: .....</p> <p>Anlamı: .....</p> <p>Cümlem: .....</p>	<p>Anlama anahtarları stratejisine yönelik etkinlik örneği</p> <p>5. ETKİNLİK: Metni kupa yazdı: kelimeleri dikkate alarak tekrar okuyunuz. Bu kelimeler, anlatılardır mı? İki iyi anlaşılmaması sağlanıyor mu? Açıklayınız. Bu kelimeleri ikinci birer cümlede kullanınız.</p>								
<p>Bağlantı kur stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>1. ETKİNLİK: Metnin başlığını ve görsellerini inceleyerek okuyacağınız metnin konusunu tahmin ediniz.</p>	<p>Tartışma ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>8. ETKİNLİK: Filmle ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.</p>								
<p>Hikâye anlatma stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>5. ETKİNLİK: Metni ana hatlarıyla anlatınız.</p>	<p>İşbirlikli dil tabloları stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>7. ETKİNLİK: Metinde işaret edilen problem nedir? Siz bu probleme nasıl bir çözüm önerirsiniz?</p> <p>Sorum: .....</p> <p>Çözüm: .....</p>								
<p>Soru ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>3. ETKİNLİK: Metinle ilgili iki soru yazıp cevaplayınız.</p> <p>Soru: .....</p> <p>Cevap: .....</p>	<p>Okur tiyatrosu stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>6. ETKİNLİK: Dinlediğiniz metni sınıfta canlandırınız.</p>								
<p>Düşünce kutuları stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>5. ETKİNLİK: 1. Karikatüristin bu karikatürde vermek istediği mesaj ne olabilir?</p> 	<p>Karakter ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>3. ETKİNLİK: İki kardeşin kişisel özelliklerini karşılaştırınız.</p> <table border="1" data-bbox="611 1343 964 1434"> <thead> <tr> <th>KÜÇÜK KARDEŞ</th> <th>BÜYÜK KARDEŞ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>•</td> <td>•</td> </tr> <tr> <td>•</td> <td>•</td> </tr> <tr> <td>•</td> <td>•</td> </tr> </tbody> </table>	KÜÇÜK KARDEŞ	BÜYÜK KARDEŞ	•	•	•	•	•	•
KÜÇÜK KARDEŞ	BÜYÜK KARDEŞ								
•	•								
•	•								
•	•								

Şekil 2. Okuryazarlık Stratejileri ile İlişkilendirilen Etkinlik Görselleri

<p>Öğrenme günlükleri stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>9. ETKİNLİK: Kütüphanede uyulması gereken kuralları araştırarak yazınız.</p> 	<p>Yazarı sorgulama stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>3. ETKİNLİK: Yazarın "okumaya" bakış açısını değerlendirmeye yönelik soruları cevaplayınız.</p> <p>1. Yazar, bu metni kime yönelik olarak yazıyor?</p> <p>2. Yazarın bu metni yazma amacı nedir?</p>
<p>İşimiz gücümüz kitaplar stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>10. ETKİNLİK: Hikâye unsurlarını kullanarak defterinize bir hikâye yazınız. Yazınızda olayları oluş sırasına uygun yazmaya dikkat ediniz. Yazdıklarınızın içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz. Yazılarınızda kelimeleri gerçek ve mecaz anlamlarıyla kullanınız.</p>	<p>Hikâye haritası stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>3. ETKİNLİK: Metnin hikâye unsurlarını belirleyiniz.</p>
<p>Kitap sohbetleri stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>4. ETKİNLİK: Sizi etkileyen bir kitabı arkadaşlarınıza tanıtınız.</p>	

Şekil 2.(Devamı) Okuryazarlık Stratejileri ile İlişkilendirilen Etkinlik Görselleri

İncelenen üçüncü kitapta yer alan okuryazarlık stratejileri ile ilişkilendirilebilen etkinliklerin sayıları da Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. İncelenen Üçüncü Kitapta Yer Alan Etkinliklerin Okuryazarlık Stratejilerine Göre Değerlendirmesi

Okuma Boyutunda Okuryazarlık Becerilerini Destekleyici Stratejiler	f
Bireysel kelime dağarcığı oluşturma	38
Bağlantı kur!	19
Anlama anahtarları	16
Tartışma ağı	14
Hikâye anlatma	10
Son sözü bana ver!	7
Soru ağı	5
Yazarı sorgulama	4
Hikâye haritası	4
Karakter haritası	4
Kelime haritası	2
Etkileşimli kelime duvarı	1
Eşli okuma	1
Okur tiyatrosu	1
Toplam	126

Yazma Boyutunda Okuryazarlık Becerilerini Destekleyici Stratejiler	f
İşimiz gücümüz kitaplar	19
Düşünce kutuları	7
Öğrenme günlükleri	4
Karakter ağı	3
Toplam	33

Tablo 6'da sunulan okuma boyutunda okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin 126 etkinliğe yansıdığı görülmektedir. Yazma boyutunda ise 33 okuryazarlık stratejisi ile ilişkilendirme yapılabilmektedir. Her bir tema altındaki etkinliklerde bireysel kelime dağarcığı oluşturma stratejisinin birinci ve ikinci kitapta olduğu gibi daha sık kullanıldığı göze çarpmaktadır. En sık kullanılan stratejilerden en aza doğru sırasıyla şu şekildedir: bireysel kelime dağarcığı oluşturma, bağlantı kur, anlama anahtarları, tartışma ağı, hikâye anlatma, son sözü bana ver, soru ağı, yazarı sorgulama, hikâye haritası, karakter haritası, kelime haritası, etkileşimli kelime duvarı, eşli okuma ve okur tiyatrosu stratejileridir. Yazma boyutunda ise en çok işimiz gücümüz kitaplar stratejisine yönelik yansımaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Düşünce kutuları, öğrenme günlükleri karakter ağı stratejileri de sırasıyla daha az kullanıldığı görülmektedir. Etkinlik örnekleri Şekil 3'te verilmiştir.

<p>Bireysel kelime dağarcığı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>1. ETKİNLİK</p> <p>a. Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin ve kelime grubunun anlamını önce tahmin ediniz. Sonra bunların anlamını sözlükten bulup yazınız.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>halk bilimi</th> <th>kültür</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tahminim: _____</td> <td>Tahminim: _____</td> </tr> <tr> <td>Anlamı: _____</td> <td>Anlamı: _____</td> </tr> </tbody> </table>	halk bilimi	kültür	Tahminim: _____	Tahminim: _____	Anlamı: _____	Anlamı: _____	<p>Bağlantı kur stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>6. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıya, metnin içeriğine uygun fakli bir başlık yazınız.</p> <p>_____</p>
halk bilimi	kültür						
Tahminim: _____	Tahminim: _____						
Anlamı: _____	Anlamı: _____						
<p>Anlama anahtarları stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>3. ETKİNLİK</p> <p>a. Metni, olayların oluş sırasına göre ana hatlarıyla anlatınız. b. Metnin ana düşüncesini aşağıya yazınız.</p> <p>Metnin ana düşüncesi:</p> <p>_____</p>	<p>Tartışma ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>8. ETKİNLİK</p> <p>Elektronik beyne sahip makinelerin hayatımıza sağladığı katkılar nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.</p> <p>_____</p>						
<p>Hikâye anlatma stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>Metinde anlatılan olayları oluş sırasına göre maddeler halinde aşağıya yazınız:</p> <ul style="list-style-type: none"> • _____ • _____ • _____ 	<p>Son sözü bana ver stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>6. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıya, Hazretin Ahmet Celebi'nin kişisel başarısını değerlendiren bir paragraf yazınız. Yazdığınıza dil bilgisi ve anlam yönünden kontrol etmeyi unutmayınız.</p> <p>_____</p>						

Şekil 3. Okuryazarlık Stratejileri ile İlişkilendirilen Etkinlik Görselleri

<p>Soru ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>3. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıya metnin ilgili üç soru ve bu soruların cevaplarını yazınız.</p> <p>Soru 1: .....</p> <p>Soru 2: .....</p>	<p>Yazarı sorgulama stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>3. ETKİNLİK</p> <p>Sizce aşağıda her satırın sonunda neden "Öğ. gerçeğim eşya?" denmiştir? Düşüncelerinizi yazınız.</p> <p>.....</p>															
<p>Hüdye haritası stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>2. ETKİNLİK</p> <p>Metnin farklı unsurlarına bakınız.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Mekân</th> <th>Zaman</th> <th>Karakterler</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">Çevre</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table>	Mekân	Zaman	Karakterler	.....	.....	.....	.....	.....	.....	Çevre			.....	.....	.....	<p>Karakter haritası stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>Sizden hareketle, Canakkale Savaşı'na giden askerlerin özellikleri aşağıya yazınız.</p> <p>.....</p>
Mekân	Zaman	Karakterler														
.....	.....	.....														
.....	.....	.....														
Çevre																
.....	.....	.....														
<p>Kelime haritası stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>6. ETKİNLİK</p> <p>İçindeki yerlere uygun kelimeleri yazarak metnin ilgili zihin haritası oluşturunuz.</p> <p style="text-align: center;">bilk</p> <p>.....</p>	<p>Etkileşimli kelime duvarı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>Metinde geçen kelimeleri dağıtılmış ve çarpık şekilde kelime duvarına oturtunuz.</p> <p>.....</p>															
<p>Düşünce kutuları stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>6. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıdaki karakterleri inceleyiniz ve karakterlerinin yaşadığı maceraları anlatınız.</p> 	<p>Eşli Okuma stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>7. ETKİNLİK</p> <p>İki gruplar oluşturunuz. "Hadisat'ın İnanası" başlıklı metni ortaklaşa okuyunuz. Okuduğunuz metni, kelimeleri ve ifadeleri kullanarak bir hikaye yazınız. Aşağıdaki ifadeleri göre-görp arkadaşlarınıza okuyunuz ve değerlendiriniz.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Okudular</th> <th>Evet</th> <th>Hayır</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uygun bir ses tonuyla okudu.</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table>	Okudular	Evet	Hayır	Uygun bir ses tonuyla okudu.	.....	.....									
Okudular	Evet	Hayır														
Uygun bir ses tonuyla okudu.	.....	.....														
<p>Okur tıyazrosu stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>a. Metni ana hatlarıyla anlatınız. b. Metni rol paylaşımı yaparak kendi cümlelerinizde anlatınız.</p>	<p>İşimiz gücümüz kitaplar stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>8. ETKİNLİK</p> <p>Metni okuyan arkadaşlarından edindiğiniz bilgilerle göre-görp yaptığınız çalışmada işin önemini anlatarak bilginizi bir metin yazınız. Yazdığınız çalışmayı uygun bir şekilde paylaşınız.</p> <p>.....</p>															
<p>Düşünce kutuları stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>5. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz ve fotoğraflarda ne yaptıklarını ve bu yaptıklarının sonuçlarını yazınız.</p> 	<p>Öğrenme günlükleri stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>2. ETKİNLİK</p> <p>Metinden edindiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizde aşağıya yazınız.</p> <p>.....</p>															
<p>Karakter ağı stratejisine yönelik bir etkinlik örneği</p> <p>5. ETKİNLİK</p> <p>Metinde geçen karakterlerin yaşadıkları maceraları anlatınız. "Öğrenme Günlükleri" oluşturduğunuz günlüğünüzü paylaşınız.</p> <p>Metinde geçen karakterlerin yaşadıkları maceraları anlatınız. "Öğrenme Günlükleri" oluşturduğunuz günlüğünüzü paylaşınız.</p> <p>.....</p>																

Şekil 3.(Devamı) Okuryazarlık Stratejileri ile İlişkilendirilen Etkinlik Görselleri

Okuma ve yazma boyutlarında dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklere okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin yansımaları değerlendirildiğinde okuma boyutunda belirgin olarak kelime öğretimi için temel stratejileri arasında yer alan bireysel kelime dağarcığı oluşturma stratejisi, yazma boyutunda ise okuryazarlık becerilerini destekleyici stratejiler için temel stratejiler içinde yer alan işimiz gücümüz kitaplar ve düşünce kutuları stratejileri görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

İncelenen ders kitaplarında okuma boyutunda ele alınan okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejiler temelinde etkinlikler değerlendirildiğinde bireysel kelime dağarcığını oluşturma stratejisi ile ilişkilendirilen etkinliklerin tamamında metin içerisinde belirlenen kelimelerin anlamlarına ilişkin tahminler ve sözlük anlamını yazmaları öğrencilerden istenmektedir. Kelime öğretiminde kelime hazinesinin geliştirilmesine yönelik uygulamaların metinlerin anlaşılabilirliğini artırmakta olduğu ve bireyler arasındaki iletişimde önemli olduğu düşünülmektedir (Karatay, 2007; Özbay ve Melanlıoğlu, 2008; Göçer, 2009). İncelenen birinci kitapta kelime haritası stratejisi ile etkileşimli kelime duvarı stratejilerinin yansıdığı etkinliklerin sayısı oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirmeye alınan ikinci kitapta kelime öğretimi stratejilerinden sadece bireysel kelime dağarcığı oluşturma stratejisi kullanıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen üçüncü kitapta ise, en çok bireysel kelime dağarcığı oluşturmaya yönelik stratejinin kullanıldığı ve birinci kitapta olduğu gibi kelime haritası, etkileşimli kelime duvarı stratejilerine oldukça az yer verildiği tespit edilmiştir. Buradan hareketle metinlere yönelik hazırlanan etkinliklerin başında kelime öğretimini hedefleyen farklı uygulamaların (kelime haritası, etkileşimli kelime duvarı, kelime bültenleri) stratejiler temelinde etkinliklere yansıtılarak bu anlamda farklı stratejilerin kullanımında da bir denge sağlanması oldukça önemlidir. Bu sayede farklı okuryazarlık stratejilerinin kullanımı metinlere yönelik hazırlanan etkinliklerin çeşitlendirilmesini de sağlamaktadır. Türkçe ders kitabında yer alan etkinlikler aracılığıyla okuryazarlık stratejilerini kullanmalarını sağlayarak öğrencilerin strateji kullanımının okuduğunu anlama başarısı ile ilişkisine de işaret etmektedir (Aktaş ve Bayram, 2018).

İncelenen dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında okuma boyutunda akıcı okuma öğretimi için temel stratejiler içinde yer alan eşli okuma, koro okuma, pasaj okuma ve radyo okuma stratejilerinden birinci kitapta koro okuma stratejisine yönelik sadece bir etkinlik bulunurken ikinci kitapta sadece okur tiyatrosu stratejine yönelik iki etkinlik, üçüncü kitapta ise hem okur tiyatrosu hem de koro okuma stratejilerine yönelik birer etkinlik örnekleri göze çarpmaktadır. Akıcı okuma öğretiminde farklı okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerle etkinliklerin geliştirilmesi söz konusudur. Bu anlamda her üç kitapta eksikler olduğu ve akıcı okuma stratejilerine yönelik etkinliklere yeterince yer verilmediği görülmektedir.

Araştırmanın temel amacı çerçevesinde incelenen ders kitaplarında okuma boyutunda hikâye anlama öğretimi için temel stratejiler içinde yer alan hikâye haritası, hikâye anlatma, kitap sohbetleri, karakter haritası, çift girişli günlük stratejilerine yönelik etkinliklerin oldukça az olduğu dikkat çekmiştir. Birinci kitapta hikâye haritası, hikâye anlatma, karakter haritası ve çift girişli günlük stratejilerine yönelik etkinliklerin sayısının az olduğu görülmüştür. İkinci kitapta, hikâye anlatma stratejisiyle ilişkilendirilen etkinliklerin daha fazla olduğu ve hikâye haritası ile hikâye anlatma stratejilerine yönelik etkinliklerden birer tane olduğu tespit edilmiştir. Karakter haritası ve çift girişli günlük etkinliklerine yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak üçüncü kitapta ise, hikâye anlatma stratejisine yönelik etkinliklerin aynı bağlamda diğer stratejilerden (hikâye haritası, karakter haritası) daha fazla olduğu görülmüştür. Belet (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonucundan hareketle hikâye anlatmanın eleştirel okuma becerisinin gelişimini sağlaması nedeniyle her üç kitapta da bu strateji kullanılmaktadır ancak nicelik bakımından etkinlik sayısı dikkate alındığında yeterli bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra kitap sohbetleri ile çift girişli günlük stratejilerine yönelik etkinliklere de yer verilmediği belirlenmiştir. Buradan hareketle her üç kitap birlikte değerlendirildiğinde hikâye anlama öğretimi stratejilerinin etkinliklere yansımalarının az ve yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Oysa özellikle hikâye haritasına yönelik mevcut araştırmalar (Duman ve Tekinarslan, 2007; Yılmaz, 2008) okuduğunu anlama ile olumlu ilişkisine dikkat çekmektedir. Dolayısıyla okuduğunun anlamının desteklenmesi amacıyla hikâye anlama öğretimi stratejilerinden yararlanılarak incelenen Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin hem nicelik olarak hem de niteliksel açıdan geliştirilmesi gereklidir.

Okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejiler bakımından incelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin okuma boyutunda bilgilendirici metinleri anlamayı öğretmek için temel stratejiler içinde yer alan tartışma çemberi, bağlantı kur ve anlama anahtarı stratejilerinden bağlantı kur ve anlama anahtarları stratejilerinin yansımaları etkinliklerde belirgin bir şekilde dikkat çekmektedir. Bu anlamda ilgili stratejilerle ilişkili etkinliklerin diğer stratejilere göre daha fazla kullanıldığı görülebilmektedir. Tartışma çemberleri stratejisine yönelik etkinliklerde yansımalar her üç kitapta da görülememiştir. Bağlantı kur stratejisi üç kitapta da genellikle metne uygun başlık belirlenmesi ya da görsellerden hareketle metne ilişkin soruları kapsamaktadır. Anlama anahtarları stratejisi ise üç kitapta da ele alınırken okunan metnin konusunu ve ana fikrini bulmaya yönelik etkinlikleri içermektedir. Dolayısıyla temaların altında ele alınan metinlerde konu ve ana fikir bulmaya yönelik etkinliklerin diğer okuryazarlık stratejilerinin kullanıldığı etkinliklere göre çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin okuma boyutunda bir diğer önemli ayağı anlamak için sorgulama öğretiminde kullanılan stratejilerdir. Bunlar yazarı sorgulama, soru ağı ve soru-cevap ilişkisi stratejileridir. Bu stratejilerden

özellikle soru ağı stratejisinde öğrencilerin metinlere yönelik kendilerinin soru hazırlamaları beklenmekte olup bu etkinliklerin diğer etkinliklere oranla daha fazla ancak toplam etkinlik sayısı içinde yeterli nicelikte olmadığı görülmektedir. Bu stratejilerin etkinliklere yansımaları eleştirel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi bakımından da önemli görülmektedir (Dal, 2015). Okuma güçlüğü olan öğrenciler içinde okuma stratejilerinden ana fikir bulma, neden-sonuç ilişkileri kurma, metindeki bilgileri hatırlama ve çıkarımda bulunmada güçlüklerin olabildiği saptanmıştır (Baydık, 2011). Dolayısıyla bu becerileri içerecek şekilde okuryazarlık stratejilerine Türkçe ders kitaplarında yer verilmesi oldukça önemlidir.

Araştırma kapsamında ele alınan okuma boyutunda okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerden sonuncusu anlama amacıyla tartışma öğretimi için temel stratejilerdir. Bu stratejiler ise beklenti kılavuzları, diyalojik okuma, tartışma ağı, işbirlikli dil tabloları ve son sözü bana ver stratejileri olarak araştırmada ele alınmıştır. Dolayısıyla birinci kitapta tartışma ağı ve son sözü bana ver stratejilerinin etkinliklere yansımaları görülmektedir ancak etkinlik sayısı bakımından yeterli görülmemektedir. İkinci kitapta, tartışma ağı ve işbirlikli dil tabloları stratejilerine yönelik yansımalar görülmektedir. Toplam etkinlik sayıları içindeki yeri oldukça az olduğu saptanmıştır. Üçüncü kitapta ise tartışma ağı ile son sözü bana ver stratejilerinin yansımaları etkinliklerde göze çarpmaktadır ancak diğer kitaplarda olduğu gibi yeterli görülmemektedir. Yılmaz ve Top (2015) tarafından yapılan araştırmada işbirlikli tartışma sorgulama stratejisinin kullanımının öğrencilerin okuduğunu anlama başarılarına olumlu etkileri tespit edilmiştir. Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarında bu stratejilerin odağındaki etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın önemli bir ayağı olarak yazma boyutunda okuryazarlık becerilerinin desteklenmesinde kullanılan stratejiler hikâye yazma öğretimi ve yazma öğretimi temel stratejileri olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda birinci ve üçüncü kitapta özellikle işimiz gücümüz kitaplar stratejisi gereğince bir konuya ilişkin öğrencilerin metin yazmalarına odaklanan etkinliklerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. İkinci kitapta ise düşünce kutuları stratejisine göre görsellerden hareketle yazma öğretimine odaklanan etkinliklerin sayısı diğer etkinliklere göre oldukça fazladır. Bunun yanı sıra öğrenme günlükleri, giriş-çıkış fişleri, işbirlikli yazma, dijital hikâye anlatımı ve karakter ağları stratejileri yazma öğretiminde kullanılabilecek farklı ve etkili okuryazarlık stratejileridir. Dolayısıyla her üç kitap yazma öğretimi stratejileri bakımından değerlendirildiğinde farklı stratejilerin de etkinliklere yansımaları gerektiği düşünülmektedir. Soysal ve Tavşanlı (2023) araştırmalarında yazma stratejilerinin kullanımının öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmede etkili olduğunu saptamıştır. Bu doğrultuda farklı yazma stratejilerinin yer aldığı etkinliklerin Türkçe ders kitaplarında yer alması önemlidir. Topuzkanamış (2015) yazma stratejilerinin kullanımının öğrencilerin yazma kaygısına etkileri incelenmiş olup kaygı puanlarında düşüşler gözlenmiştir. Dolayısıyla yazma stratejilerinin etkinlikler aracılığıyla Türkçe ders kitaplarında yer alması ilkökul dördüncü sınıf öğrenci-

lerinin yazma kaygıları düzeyini en aza indirmede gerekli görülebilir. Khosravi, vd. (2017) araştırmalarında öğrencilerin yazma stratejileri kullanımının öz yeterlikleri ile ilişkisini açığa çıkarmıştır. Yazma öğretimi söz konusu olduğunda yazma stratejilerinin kullanımının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Farklı yazma stratejilerinin Türkçe ders kitaplarında etkinliklere yansımaları öğrencilerin öz yeterliklerinin geliştirilmesi hususunda da önemli bir yere sahip olduğunu düşünmek mümkündür.

Öğrencilerin dil gelişiminde aynı zamanda zihinsel ve sosyal gelişiminde ilkokulda bir araç olarak kullanılan metinlerin işlevi önemlidir. Dolayısıyla öğrencilere ders kitaplarında yer alan etkinliklerle kazandırılmaya çalışılmaktadır. Etkinliklerin dağılımının hem nicelik hem de nitelik anlamında farklı okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejileri kapsayacak şekilde zenginleştirilmiş bir biçimde sunulması öğrencilerin daha çok etkinlikte aktif rol almalarına, dilsel ve zihinsel gelişimlerinin desteklenmesine işaret etmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin okuryazarlık gelişimini destekleyen temel stratejileri farklı etkinlikler yoluyla yapabilmesi ilerleyen eğitim-öğretim yaşantılarında üst düzey fayda sağlayacağı söylenebilir. Türkçe ders kitabındaki temaların altında yer alan metinlerde tekrar eden etkinliklerin öğrencilerin bir süre sonra ezbere hareket etmelerinin temel sebebi olabilmektedir. Bu nedenle farklı okuryazarlık stratejileri ile yapılandırılmış farklı etkinliklerin dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alması gereklidir. Bununla birlikte ders kitaplarında yer alan etkinliklerin sınıf öğretmeni tarafından öğrencilerin okuryazarlık stratejilerini kullanabilecekleri biçime dönüştürülebilmesi de oldukça önemlidir. Bu doğrultuda lisans eğitiminde sınıf öğretmeni adaylarına okuryazarlık stratejilerine yönelik uygulamaların yaptırılması da gerekli görülmektedir. Böylece ders kitaplarında yer alan etkinliklerin daha anlamlı ve daha çok beceriyi kapsayacak şekilde farklılaştırılarak zenginleştirilebilmesi öğretmen yeterliklerine işaret eden bir durum olmakla birlikte göz ardı edilmemesi gereken önemli bir husustur. Farklı okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejilerin Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerle ilişkilendirilebilir olması için tema başlığı altında, ilgili okuryazarlık gelişimi destekleyen stratejiler başlığına da yer verilebilir. Bu başlık altında stratejiler ve etkinliklerin numaraları birlikte verilerek yapılan etkinliklerin hangi stratejiye karşılık geldiği gösterilebilir. Bu sayede ders kitapları ve içindeki etkinlikler daha kullanışlı ve daha anlamlı hale getirilebilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Makalenin yazarları arasında, çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

YAZAR KATKI ORANLARI

Çalışmanın Tasarlanması: YE(%60), HD(%40)

Veri Toplanması: YE(%60), HD(%40)

Veri Analizi: YE(%60), HD(%40)

Makalenin Yazımı: YE(%60), HD(%40)

Makalenin Gönderimi ve Revizyonu: YE(%60), HD(%40)

KAYNAKLAR

- Akyol, H. ve Kodan, H. (2016). Okuma güçlüğü olan bir öğrencinin okuma güçlüğünün giderilmesine yönelik bir uygulama: Akıcı okuma stratejilerinin kullanımı. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*,35(2),7-21.
- Akyol, H. (2010). Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri. *Pegem*.
- Akyol, M., ve Baştuğ, M. (2015). Yapılandırılmış akıcı okuma yönteminin üçüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma ile okuduğunu anlama becerilerine etkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*7(1), 125-141.
- Antonacci, P. A. ve O'Callaghan C. M. (2020). Okuryazarlık gelişiminin desteklenmesi: Anaokulundan ortaokula öğrenciler için araştırmaya dayalı 50 strateji. H. Dedeoğlu (Ed.)*Vizetek*.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26.
- Aykaç, B. (2023). 2019 Türkçe dersi öğretim programı ortaokul kazanımlarının anahtar yetkinlikler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, (11), 69-87.
- Baydık, B. (2011). Okuma güçlüğü olan öğrencilerin üstbilşsel okuma stratejilerini kullanımı ve öğretmenlerinin okuduğunu anlama öğretim uygulamalarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 301-319.
- Belet, Ş. D. (2011). Eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde hikâye anlatma yönteminin kullanımı: Öğretim deneyi uygulaması [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. *Anadolu Üniversitesi*.
- Dal, S. (2015). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe dersinde eleştirel okuryazarlık uygulamaları: Bir eylem araştırması [Yayınlanmamış doktora tezi]. *Anadolu Üniversitesi*.
- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2021). Ders kitabı incelemesi (5. Baskı). *Pegem Yayıncılık*.
- Doğan, B. (2002). Strateji öğretiminin işbirlikli ve geleneksel sınıflarda okuduğunu anlama becerileri, güdü ve hatırd tutma üzerindeki etkileri [Yayınlanmamış doktora tezi]. *Dokuz Eylül Üniversitesi*.
- Doğan, A. (2019). Diyalojik okumanın beş-altı yaş çocukların erken okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*.
- Duman, N. ve Tekinarslan, İ. Ç. (2007). Hikâye haritası yönteminin hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8 (01) , 33-59.
- Duran, E. ve Bitir, T. (2017). Bağlam temelli kelime öğretiminin kelime kazanımına katkısı. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi* , (11) , 70-94.
- Durukan, E., ve Maden, S. (2010). Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 59-74.
- Güneş, F. (1997). Okuma-yazma öğretimi ve beyin teknolojisi. *Ocak Yayınları*.
- Güneş, F. (2007). Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma. *Nobel Yayıncılık*.
- Karagöz, B. (2018). Eğitici çizgi romanların işiğinde okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,20(3), 637-661.
- Karadüz, A. (2010). Dil becerileri ve eleştirel düşünme. *Turkish Studies*, 5(3), 1566-1593.
- Khosravi, M., Ghoorchaei, B., & Arabmofrad, A. (2017). The relationship between writing strategies, self-efficacy and writing ability: A case of Iranian EFL students. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 5(3), 96-102
- Kocaman-Karoğlu, A. (2015). Öğretim sürecinde hikâye anlatmanın teknolojiyle değişen doğası: dijital hikâye anlatımı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(2), 89-106.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (28), 283-298.
- Leki, I. (2002). *Academic writing: Exploring processes and strategies*. Cambridge University Press.
- May, S. (2007). Sustaining effective literacy practices over time in secondary schools: School organisational and change issues. *Language and Education*, 21(5), 387-405.
- MEB (2019). İlkokul Türkçe 4.sınıf ders kitabı. *Koza Yay.*
- MEB (2019). İlkokul Türkçe 4.sınıf ders kitabı. *Özgün Yay.*
- MEB (2019). İlkokul Türkçe 4.sınıf ders kitabı. *Devlet Kitapları*.
- Öner, N. (1995). *Dil üzerine*. *Divan Kitap*.
- Özdemir, E. (1993). *Okuma sanatı*. *İnkılap Kitabevi*.

- Sammons, P., Hillman, J. & Mortimore, P. (1995). Key Characteristics of Effective Schools: A review of school effectiveness research. London Institute of Education.
- Samuels, J. (2006). Looking backward: Reflections on a career in reading. *Journal of Literacy Research*, 38(3), 327-344.
- Sarılan, D. ve Şahin Taşkın, Ç. (2022). Sınıf öğretmenlerinin okuryazarlık öğretimine ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(3), 696-717.
- Sever, S. (2002). Öğretim dili olarak Türkçenin sorunları ve öğretme-öğrenme sürecindeki etkili yaklaşımlar. *Türkçenin dünü, bugünü ve yarını [Sözlü Bildiri]* Uluslararası Bilgi Şöleni, Ankara.
- Soysal, T., ve Tavşanlı, Ö. F. (2023). Derinleştirerek Yazma ve Etkileşimli Yazma Stratejilerinin İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazma Başarısına Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1418-1437.
- Sönmez, Y., ve Ulusoy, M., (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerine yazarı sorgulama stratejisi öğretimi [Sözlü Bildiri]. XVII. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Ankara.
- Topping, K., & Ferguson, N. (2005). Effective literacy teaching behaviours. *Journal of Research in Reading*, 28(2), 125-143.
- Topuzkanamış, E. (2015). Yazma stratejileri öğretiminin Türkçe öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin yazma kaygısına etkisi. *Journal of Language and Literature Education*, 13, 97-110.
- Yazar, İ. (2019). Türkçe öğretiminde ve temel dil becerilerinin kazanımında dijital teknoloji uygulamalarının yeri ve önemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 612-623.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2012). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, M. (2008). Hikâye haritası yönteminin okuduğunu anlamaya etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 212-225.
- Yılmaz, M., ve Top, M. (2015). İşbirlikli tartışma sorgulama (its) stratejisinin ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarılarına etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 78-97.
- Young, C., & Rasinski, T. (2009). Implementing readers theatre as an approach to classroom fluency instruction. *The Reading Teacher*, 63(1), 4-13.
- Yüceer, D. (2020). Diyalojik öğretim ve ana dili eğitimi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), 701-712.

EVALUATION OF ACTIVITIES IN FOURTH GRADE TURKISH TEXTBOOKS ON THE BASIS OF LITERACY STRATEGIES

ABSTRACT

Based on the fact that efforts are made to impart knowledge, skills and behaviors to students through teaching programs, similar efforts to develop students' linguistic, mental and social skills required for effective listening/watching, speaking, reading and writing are tried to be reflected in Turkish textbooks. Therefore, Turkish textbooks should be prepared well in line with this goal in mind and should enable students to achieve this goal through activities that include strategies supporting literacy development. In this connection, the main purpose of the current study is to reveal the general status of the activities in fourth-grade Turkish textbooks in terms of literacy strategies. To this end, the activities in the Turkish textbooks prepared and approved by the Ministry of National Education for the 2022-2023 school year were examined in the context of strategies specified by Antonacci and C'ollaghan (2020) to support literacy development in the reading and writing dimensions. In the study, the document analysis method, one of the qualitative research methods, was used. As a result of the study, 439 of the 840 activities examined in Turkish textbooks were associated with strategies in the reading and writing dimensions. Reflections of strategies, especially in the reading dimension, were identified in 338 activities and in 101 activities in the writing dimension. It was determined that the literacy strategies reflected in some activities were repeated in some other activities and that different literacy strategies were not given enough space in the textbooks. Thus, it was concluded that Turkish textbooks are not adequate in terms of literacy strategies that support literacy development.

Keywords: Literacy Strategies, Reading, Writing, Textbooks, Activity.

DÖRDÜNCÜ SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ ETKİNLİKLERİN OKURYAZARLIK STRATEJİLERİ TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Bilgi, beceri ve davranışların öğretim programları ile kazandırılmaya çalışılmasından hareketle dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma boyutlarında öğrencilerin dilsel, zihinsel ve sosyal gelişimleri esas alınarak Türkçe ders kitaplarında yansıtılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarının bu amaç doğrultusunda iyi bir şekilde hazırlanması ve okuryazarlık gelişimini destekleyen strate-

jileri içeriğinde bulunan etkinlikler yoluyla öğrencilere sağlaması gerekmektedir. Buradan hareketle dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin okuryazarlık stratejileri bakımından genel durumunu ortaya koymak bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç çerçevesinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve uygun görülmüş olan Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinlikler Antonacci ve C'ollaghan (2020) tarafından okuma ve yazma boyutlarında belirtilen okuryazarlık gelişimini destekleyen stratejiler bağlamında incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Türkçe ders kitaplarında incelenen 840 etkinlikten 439'u okuma ve yazma boyutlarındaki stratejilerle ilişkilendirilebilmiştir. Özellikle okuma boyutunda stratejilerin yansımaları 338 etkinlikte, yazma boyutunda ise 101 etkinlikte tespit edilmiştir. Etkinliklere yansımaları görülen okuryazarlık stratejilerinin etkinliklerde tekrar ettiği, farklı okuryazarlık stratejilerine yeterince yer verilmediği saptanmıştır. Buradan hareketle Türkçe ders kitaplarının okuryazarlık gelişimini destekleyen okuryazarlık stratejileri bakımından yeterli nitelikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okuryazarlık Stratejileri, Okuma, Yazma, Ders Kitapları, Etkinlik.

INTRODUCTION

The process of acquiring a mother tongue as a vital skill forms the basis of societies. This process, which supports the multifaceted development of the individual, is seen as the most important force in the survival of existing societies, especially in the areas of individual and social development (Öner, 1995). For this reason, individuals need to develop their basic language skills holistically throughout their lives. Focusing on the four basic language skills from an early age has positive impacts on individuals' lives as they grow older (Karadüz, 2010).

As a member of the society in which he/she lives, being able to use the native language at the highest level allows the child to reflect his/her feelings and thoughts most accurately and beautifully and to have effective communication skills in this sense (Durukan & Maden, 2010). Children's ability to use and develop their existing potential at the highest level in all levels of development in understanding and expression ensures the development of both their linguistic and mental skills. This directly paves the way for them to become adults who can express themselves in the best way possible in society, and accordingly, to become adults who will ensure the progress of societies.

Today, all national and international exams are based on four basic language skills. Therefore, an individual who knows how to develop these skills can be successful in his/her education and training life and, most importantly, can exist individually in life. It can be said that mother tongue education is one of the most important issues to be considered starting from primary school. In this regard, structuring this teaching process with meaningful activities carried out in the dimensions of reading, understanding, speaking and writing in primary school, which is considered to be the beginning of formal education, is a necessary and important process for classroom teachers. Diversifying activities based on literacy and placing this process at the center of teaching processes by the teacher can be seen as positive steps towards the development of children's basic language skills from an early age.

The content of the textbooks used actively in the learning and teaching process and the structure of the activities in them are as important as teacher competencies. Textbooks, which are frequently used by teachers and students, are teaching materials prepared by all elements of the curriculum and used for learning purposes (Demirel & Kiroğlu, 2021). As the first books in most students' lives, textbooks should focus on increasing the enthusiasm for reading, thinking differently, and developing research and creativity in primary school students. Especially through the activities included in the textbooks, students should be allowed to establish cause-effect relationships, think critically, question, and think multi-dimensionally (Demirel & Kiroğlu, 2021). Turkish textbooks are also expected to include activities that will support the active participation of students in the learning process. In Turkish textbooks, firstly there are warm-up activities as an introduction to the text and then there are activities related to comprehension of the text. Finally, there are activities for the evaluation of the theme (MEB, 2019). Therefore, it is necessary to employ different skills and strategies in the areas of reading, writing, listening and speaking in such a way as to diversify activities. Each of the before, during and after reading activities requires the use of different strategies that support literacy development. Doğan (2002) revealed that activities used as tools in strategy training directly affect the development of reading comprehension skills. In this context, the quality of the activities in textbooks is very important in the development of the skills and competencies mentioned in the Turkish curriculum. Within the framework of the suitability of Turkish textbooks to the curriculum, it can be said that the eight basic competencies specified in the Turkish Qualifications Framework (TQF), which constitutes the main structure of the Turkish Curriculum, have a structure that includes many skills (Aykaç, 2019). The relevant core competencies are: communication in the mother tongue, communication in foreign languages, mathematical competence and core competencies in science/technology, digital competence, learning to learn, competencies related to social citizenship, initiative and entrepreneurship, cultural awareness and expression (MEB, 2019). When the

contents of these competencies are examined, it is seen that they point to four basic language skills and the life skills of individuals in these dimensions. Among the specific objectives of the Turkish language curriculum, the development of students' reading, comprehension, speaking and writing skills is emphasized (MEB, 2019).

Reading and writing skills are skills that should not be considered separately from each other, as their primary purpose is communication and they correspond to a developmental process that requires an understanding of literacy at the primary school level. In this developmental process, which requires the use of language along with mental skills, individuals focus on the development of their knowledge, skills and thoughts, while being aware of the problems of the society they live in and being able to produce solutions based on their own development (Güneş, 1997). When the concept of literacy is evaluated within this framework, it is possible to say that a process that starts with small personal initiatives and movements of individuals can evolve into large and transformational movements of societies. Literacy is seen as a broad concept that encompasses not only reading comprehension and expressing oneself through writing but also includes all areas of knowledge and skills that involve mental abilities. The emerging developments, the needs and expectations of the 21 st- century society, and the advances in science and technology have changed the structure of the concepts of knowledge and skills and thus they have begun to include different dimensions. Therefore, the concept of literacy has changed over time and has begun to be addressed in a broader context.

As a necessity of developments, the changing definition of literacy has brought about different types of literacy. These types of literacy require particularly complex, multiple reading and writing skills (Aşıcı, 2009). These include new literacy, digital literacy, media literacy, etc. (Kurudayıoğlu & Tüzel, 2010). Changing the content of this concept, which was unnecessary seen as just reading and writing skills, requires teachers to think deeply from different perspectives and focus on making students practice complex skills. As stated by Sever (2002), in a world that is constantly evolving and where modernization is a priority, there is a need for texts used as tools in teaching Turkish so that students can become aware of their dynamic, creative and latent powers. Therefore, the focus is on the development of students' literacy skills through different types of texts.

While the reading skill within the concept of literacy is considered as the process of making sense of the words perceived through the sense organs, the writing skill requires expressing oneself in the best way as a tool for communicating with other individuals. In this sense, the reading skill refers to the process of establishing a connection between the written text and its author and making sense of it effectively (Özdemir, 1993). When reading and writing strategies are considered separately, reading strategies refer to different strategies that encompass the entire reading process (before, during and after reading). Here, it is thought that prima-

ry emphasis should be placed on vocabulary teaching, and it is pointed out that it directly affects the development of comprehension and expression skills (Karataş, 2007; Özbay & Melanlıoğlu, 2008). In a study, it was determined that teaching vocabulary through contexts where different practices can be used increases the permanence of vocabulary acquisition by ensuring that words are understood in context (Duran & Bitir, 2014). When it comes to fluent reading through vocabulary teaching, the focus should be on the development of three basic skills; accurate reading, reading speed and prosody, because there is a strong relationship between fluent reading and reading comprehension (Samuels, 2006). Here, accurate reading means that the words in the text are pronounced without error by the reader (Young & Raisinki, 2009). It has been determined that the use of fluent reading strategies is particularly effective in helping a student who has reading difficulties by improving his/her word recognition and reading skills (Akyol & Kodan, 2016). Therefore, strategy use and teaching unnecessary word a subject that should not be overlooked in teaching Turkish.

Strategies focused on literacy development within the framework of reading include strategies for teaching story comprehension, strategies for teaching understanding of informative texts, strategies used in teaching questioning for understanding, and strategies to teach discussion for understanding (Antonacci & O'Callaghan, 2020). Some studies associate story maps, one of the basic strategies for teaching story comprehension, with reading comprehension (Duman & Tekinarslan, 2007; Yılmaz, 2008). Therefore, it is possible to say that it has an important place in the development of reading comprehension. The storytelling strategy, which is among the relevant strategies, is effective in developing critical reading skills (Belet, 2011). Recently, the nature of this strategy has changed due to the emergence of digital storytelling activities (Kocaman Karoğlu, 2015). The strategy of questioning the author, which is among the basic strategies of teaching questioning for understanding, is a necessary and important strategy for questioning the text and life, especially in the development of critical literacy skills. In this sense, it is considered important for students to have a critical and questioning way of thinking in order to develop their skills in the analysis, synthesis and evaluation stages (Dal, 2015). Finally, the studies are showing that the dialogic reading strategy, one of the basic strategies of teaching discussion for comprehension, supports literacy development and the development of early literacy skills (Doğan, 2019; Yüceer, 2020).

There are different classifications in the literature regarding strategies based on writing skill in supporting literacy development (Leki, 2002; Güneş, 2007; Akyol, 2010). In the literature, writing strategies, like reading strategies, are classified as before, during and after writing (Güneş, 2007). Therefore, applying strategies for the development of reading and writing skills will be effective in students' learning to learn. It is possible to say that it is important to have the literacy perspective required by the current century in lifelong learning.

In the process of primary teachers' imparting and developing reading and writing skills, especially at the primary school level in basic education, it is deemed important to determine the self-efficacy of teachers regarding the concept of literacy and to support them in terms of strategies and activities aimed at developing literacy skills in line with this purpose. In this regard, effective teaching is seen as a requirement to be an effective teacher and previous research has emphasized this fact (Pressley et al., 1996). When the studies conducted on the concept of literacy are examined, it is seen that the self-efficacy perceptions of primary teachers regarding literacy teaching have been investigated and it has been determined that primary teachers do not have sufficient knowledge about maybe pre reading strategies and that they also have deficiencies in the application dimension (Sarılan & Şahin Taşkın, 2022). Therefore, given that primary teachers frequently use questions about the texts in the current Turkish textbook in their lessons, it is deemed necessary to first evaluate Turkish textbooks on the basis of strategies in the reading and writing dimensions. The categorization of existing activities based on strategies provides an important evaluation of Turkish textbooks and also points to the importance of the current study.

Reading comprehension and reading comprehension strategies are of great importance in developing literacy skills (Akyol, 2011). Diversifying materials and focusing on strategies for learning and enriching the learning environment contribute to students' ability to derive different meanings from what they read, read critically, and produce different and creative thoughts. Karagöz (2018) emphasized that the use of reading comprehension strategies increases reading comprehension success, and thus motivates students to read.

At the core of the teaching and learning process is the importance that the primary teacher places on literacy education, along with their success in the practical application unnecessary preposition (Antonacci & O'Callaghan, 2020). In this sense, each step taken to develop the early literacy skills of primary school children is considered very valuable. Effective teachers must possess a range of literacy skills and knowledge at the word, sentence, and text level within the context of a text (Topping & Ferguson, 2005). Strategy teaching helps students acquire skills included in the curriculum such as self-regulated learning and learning to learn. It is thought that teachers' application of effective literacy strategies in the learning and teaching processes throughout the school has a positive effect on learning outcomes and that the establishment of a community regarding literacy practices in schools and the establishment of a literacy committee will increase the impact of teachers on this issue (May, 2007). The positive reflections of teacher influence will necessitate that schools' evaluation practices be differentiated in this direction. These attitudes of primary teachers who design learning and teaching processes at the primary school level in this direction will also ensure the advancement of interdisciplinary literacy practices in the future.

Effective and purposeful leadership, shared goals within the school/classroom community, creation of a learning environment, focus on teaching and learning, purposeful teaching, high level of expectation, provision of positive reinforcement, monitoring of development, and support for the professional and pedagogical needs of the teacher are seen as factors influential in effective literacy teaching (Sammons et al., p.12). It is possible to say that the use and teaching of literacy strategies in the context of relevant factors will contribute to the change and development of elements such as the teacher, the learning and teaching process, and the school in terms of effectiveness. Therefore, enriching the activities in the Turkish textbook at the primary school level by differentiating them based on activities supporting literacy strategies will require primary teachers to be more active in the application dimension. Considering all these requirements, a primary teacher who aims to ensure that primary school students become independent readers at the very beginning of the education process should be able to use the literacy strategies presented within the framework of the research-based teaching approach in the learning environment because the main purpose of these strategies is to minimize the reading and writing anxieties that are dominant at the primary school level and to enable students to become independent readers. The current study focuses on strategies that support literacy development, particularly by taking into account reading skills in the comprehension dimension and writing skills in the expression dimension.

Based on before, during and after reading strategies, the strategies that support effective literacy development discussed in the current study are examined under the headings of fluent reading, vocabulary teaching, story comprehension teaching, teaching to understand informative texts, questioning for understanding, teaching discussion for understanding, narrative writing teaching and writing teaching strategies as stated by Antonacci and O'Callaghan (2020). In light of the strategies related to these headings, activities in the Turkish textbook are examined.

The purpose of this study is to examine the activities in Turkish textbooks based on determined strategies and to see the reflections of these strategies in fourth-grade Turkish textbooks. For this purpose, the activities in the fourth-grade Turkish textbooks prepared by the Ministry of National Education in the 2022-2023 school year were examined and the reflections of the strategies that support literacy development in reading and writing dimensions were evaluated. Primary school is the most important level where the foundations of reading and writing are laid. Reading and writing are seen as the main objectives, especially in the first, second and third grades of primary school. It is possible to think that at the fourth grade level, they are used by students as a tool rather than a primary purpose for them to individually acquire information, learn, and control their own learning. Within the framework of the stated importance and purpose of the study, the research question of the study is; "How are the literacy strategies reflected in the activities in reading and writing dimensions in Turkish textbooks?"

METHOD

Research Model

The study employed the document analysis method, one of the qualitative research methods. Document analysis involves the analysis of written materials regarding the facts and events being researched and is a method that should be used effectively in qualitative research (Yıldırım & Şimşek, 2016). Turkish textbooks were used as data sources and the aim was to examine the activities in these books.

Research Material

It aimed to examine the activities in fourth-grade Turkish textbooks in terms of literacy strategies. For this purpose, fourth grade Turkish textbooks approved by the Ministry of National Education in the 2022-2023 school year were used. Three different fourth-grade Turkish textbooks were examined in the study. The number of activities in all the examined textbooks is 840.

Analysis Unit of the Study

The strategies supporting literacy development discussed within the scope of the current study are summarized separately by the researcher according to the reading and writing areas in Table 1 and Table 2, together with the names and content information specified by Antonacci and O'Callaghan (2020).

Table 1. *Literacy Strategies Included in the Study (Reading)*

Learning Area: Reading	Name of the Strategy	Content of the Strategy
Basic Strategies for Teaching Fluent Reading	Paired Reading	Paired reading is a strategy that helps students develop their reading skills by pairing them with each other. Choral reading is a group-supported, repeated reading strategy for students. Passage reading is a strategy in which a paragraph is selected from a book enjoyed with peers. Radio reading is a strategy for developing fluency in which students take on the role of radio presenters. Reader theatre is a strategy in which students interpret the characters in the text using their voices.
	Choir Reading	
	Passage Reading	
	Radio Reading Reader Theatre	
Basic Strategies for Teaching Vocabulary	Creating an Individual Vocabulary Repertoire	Creating an individual repertoire is a strategy that allows identifying important words acquired from what is read and inferring their meaning from context/other sources. Word map is a strategy that shows the relationships between words and other words. The interactive word wall is a strategy where the classroom walls are decorated with new and interesting words. Word bulletins are a helpful strategy for discovering the meanings of words encountered while reading.
	Word Map	
	Interactive Word Wall	
	Word Bulletins	

Basic Strategies for Teaching Story Comprehension	<ul style="list-style-type: none"> Story Map Storytelling Book Talks Character Map Double-Entry Diary 	<p>Story mapping is a strategy that helps remember, understand and tell stories read or listened to. Storytelling is a strategy in which the student takes responsibility for creating meaning by retelling the story. Book talks are a strategy that increases students' motivation and interest in books. Character map is a strategy for students to learn the characteristics of the main characters and understand the story. The double-entry journal is a strategy that allows you to respond to stories and interpret them to understand them.</p>
Strategies For Teaching Understanding of Informative Texts	<ul style="list-style-type: none"> Discussion Circles Establish a Connection Comprehension Keys 	<p>Discussion circles are a strategy that enables in-depth processing of texts. Establishing a connection is a strategy that aims to uncover prior knowledge about a topic and establish connections while reading. First, the reader thinks about what he/she already knows, establishes connections and then reaches new concepts. Comprehension keys are a strategy that helps identify the main idea. To evaluate the prior knowledge, a visual tour of the text is made, then the keywords and important sentences are highlighted with different colors, the text is summarized by reading the highlighted words and sentences, and the main idea is determined based on the written summary.</p>
Basic Strategies for Teaching Questioning for Understanding	<ul style="list-style-type: none"> Questioning the Author Question Web Question-Answer Relationships 	<p>Questioning the author is a strategy that aims to exemplify question-based reading. It requires writing questions about the text, such as "What does the author mean here? What is the author's aim?" Question web is a strategy used to facilitate understanding of the text through question preparation. Question-answer relationships enable the types of questions to be asked about the text to be distinguished. They are also asked to make inferences from the visual.</p>
Basic Strategies for Teaching Discussion for Understanding	<ul style="list-style-type: none"> Expectation Guides Dialogic Reading Discussion Network Collaborative Language Tables Give Me The Last Word 	<p>Expectation guides require agree-disagree statements to explore beliefs about concepts about the text before reading, and reconsideration of statements after reading. Dialogical/interactive reading is a strategy in which children are storytellers and adults listen and ask questions. The goal is to involve children in the reading experience. A discussion network is a strategy in which students conclude a text by recording their ideas on the subject. Collaborative language tables are a strategy that allows discussion of the book with questions such as who is the author, who are the main characters, what are the problems of these characters, what did the main character do to solve this problem, how did the main character change, what new words were learned from the literary genre?... Give me the last word is a strategy in which children choose and interpret any section or sentence they want from the text they read.</p>

When Table 1 is examined, it is seen that the strategies in the field of learning to read are addressed under the headings of fluent reading, teaching vocabulary, teaching story comprehension, teaching understanding informative texts, teaching questioning for understanding, and teaching discussion for understanding, and under each heading, information about the strategies and the content of these strategies is included. Within the framework of the main purpose of the current study, the reflections of these strategies in Turkish textbooks were discussed. The strategies addressed based on writing as another learning area are shown in Table 2.

Table 2. *Literacy Strategies Included in the Study (Writing)*

Learning Area: Writing	Name of the Strategy	Content of the Strategy
Basic Strategies for Teaching Narrative Writing	Digital Storytelling	Digital storytelling is a strategy that requires students to create digital stories and a suitable environment for the use of music, animation and visuals. Collaborative writing is a strategy in which students are encouraged to write about a potential topic. Character networks are a strategy that allows students to analyze the behavior of characters. Thought boxes are a strategy for integrating visual literacy into writing instruction. They are guided to create a story outline by having them speculate about what the figures in the visuals are thinking.
	Collaborative Writing	
	Character Networks	
	Thought Boxes	
Basic Strategies for Teaching Writing	CBooks Are Our Main Interest	Books are our main interest is a strategy that allows students to express their ideas about a topic they have learned and guides them to write their own books. Entry and exit slips is a strategy in which students' knowledge about the subject is questioned through entry slips, and the exit slip is a slip for them to evaluate whether what they have learned is useful or not, what else they need to learn, etc.
	Entry and Exit Slips	
	Learning Diaries	Learning diaries is a strategy that directs students to write and draw based on what they have read.

Table 2 presents the basic strategies from the field of writing to support literacy skills within the context of the current study. The relevant table was prepared within the framework of the writing learning area and its compliance with the fourth-grade writing objectives of the Turkish language curriculum was taken into consideration. The reflections on writing strategies in fourth-grade Turkish textbooks were taken as the basis of the current study.

Data Collection Tools

To examine the activities in fourth-grade Turkish textbooks, a checklist was created for the strategies determined in the reading and writing dimensions. According to the checklist, all activities in Turkish textbooks were examined. In this context, it was determined which literacy strategies in the areas of reading and

writing learning correspond to the activities in the fourth- grade Turkish textbooks. Here, it is particularly emphasized which literacy strategies are reflected in the activities in the textbooks.

Data Collection and Analysis

In the study, 338 activities were reached in the reading dimension and 101 activities in the writing dimension in three Turkish textbooks prepared by the Ministry of National Education for the fourth- grade level. A checklist was used to evaluate the activities for literacy strategies prepared in reading and writing dimensions. Expert opinion was taken for the checklist prepared in line with the purpose of the study. The obtained data were subjected to descriptive analysis. The main purpose of descriptive analysis is to reach concepts and relationships through the analysis of the collected data (Yıldırım & Şimşek, 2012). As a result of the descriptive analysis, the activities in Turkish textbooks were associated with strategies that support literacy development and frequency values were also presented.

Validity, Reliability and Ethics

In qualitative research methods, the concepts of validity and reliability are addressed in different ways. According to Kirk and Miller (1986), validity is defined as the observation of the phenomenon being investigated as it is, in an unbiased manner, within the framework of the purpose of the study (as cited in Yıldırım & Şimşek, 2012, p.269). Peer confirmation was used as a method to confirm the data obtained while presenting the holistic picture of the phenomenon under investigation. Detailed reporting of the collected data is an important criterion for a qualitative research. As stated by Miles and Huberman (1994) regarding the concept of credibility, which is appropriate for the nature of qualitative research in terms of internal validity, consistency is considered a prerequisite in each of the processes of the research including data collection, data analysis and data interpretation. In this sense, the researcher need to evaluate the research process with a critical eye (Yıldırım & Şimşek, 2012). The concept of transferability, as a concept specific to the nature of qualitative research methods in terms of external validity, points to the limited generalizability of research results indirectly based on experiences and examples. In this direction, all the stages of the study were reported in detail.

In the qualitative research method, the concept of reliability is expressed as consistency in the sense of internal reliability and confirmability in the sense of external reliability by the nature of qualitative research (Yıldırım & Şimşek, 2012). In this study, consistency was examined in terms of whether the research results could yield the same results over time, and in terms of confirmability, the checklist created by the researcher was used as the same observation tool by a different researcher during the research process. Especially here, when the strategies supporting

some literacy skills could not be directly seen in any activity, the reflections of which strategy was in the relevant activity were discussed again and a consensus was reached in this sense. In the analysis of qualitative data, the consensus percentage was 100% according to the reliability formula of Miles and Huberman (1994).

FINDINGS

In line with the purpose of the current study, the research question “How are the literacy strategies reflected in the activities in reading and writing dimensions in Turkish textbooks?” was tried to be answered by examining the number of activities in the fourth-grade Turkish textbooks and the strategies supporting the development of literacy skills in the reading and writing dimensions in the textbooks and they are given in Table 3.

Table 3. *Number of Activities in the Examined 4th-Grade Turkish Textbooks*

Publishing	Number of Activities Related to Literacy Strategies	Total Number of Activities
Özel-Koza Yay. (First book)	139	229
MEB- (Second book)	140	322
Özel- Özgün Yay. (Third book)	159	289

As shown in Table 3, in the first of the fourth-grade Turkish textbooks approved by the Ministry of National Education, there are 229 activities, and 139 of these activities reflect strategies that support literacy skills in the reading and writing dimensions. The remaining 90 activities include questions prepared for texts, activities for speaking skills, activities for language and expression, and activities related to designing inventions, filling out forms, reading graphics, creating banners, organizing an essay contest, making explanations about transportation types, and the name-city-animal game.

In the second book examined, there are 322 activities, and 140 of these activities are associated with strategies that support literacy skills in the reading and writing dimensions. The remaining 182 activities are activities including questions about texts, speaking/presentation activities, language and expression activities, activities aimed at writing a given text in one’s own style, creating signatures, filling in the blanks, writing messages, filling in forms, forming sentences about cause-effect-examples, ordering sentences, blog introduction, creating a game preparation booklet, matching parts of a poem, matching symbols, reading brochures, reading tables, taking notes about the reliability of written sources, preparing postcards, reading e-mails, preparing presentations, memorizing the National Anthem, analyzing inference sentences, comparing text types, reading graphics, matching elements of the text, introducing the table of contents, and questions about speaking, language and expression.

In the third book examined, there are 289 activities, and 159 of these activities reflect strategies that support literacy skills. The remaining 130 activities include questions about texts, speaking/presentation activities, language and expression activities, creating a newspaper article, examining graphics, finding the text type, activities consisting of true-false type questions, matching organization names, filling in the blanks, preparing postcards, activities for writing sections of the text, public service announcement review activity, activities for keeping a diary, examining product labels, reading e-mails, matching smart signs, solving puzzles, self-assessment, creating cause-effect sentences, pasting visuals, memorizing the National Anthem, examining brochures, examining listening rules, writing polite expressions, etc., which cannot be fully associated with the reading and writing strategies determined within the scope of the current study.

Activities that reflect strategies that support literacy development were considered separately for the three textbooks examined and were evaluated in terms of reading and writing. The number of activities that can be associated with the literacy strategies in the first textbook examined are given in Table 4.

Table 4. *Evaluation of the Activities in the First Textbook Examined According to Literacy Strategies*

Strategies to Support Literacy Skills in the Reading Dimension	f
Creating Individual Vocabulary Repertoire	34
Establish a Connection	25
Comprehension Keys	20
Storytelling	3
Discussion Network	3
Word Map	2
Story Map	2
Character Map	2
Question Answer Relationships	2
Question Web	2
Interactive Word Wall	1
Double Entry Diary	1
Give Me The Last Word	1
Choir Reading	1
Total	99
Strategies to Support Literacy Skills in the Writing Dimension	f
Books Are Our Main Interest	22
Thought Boxes	6

Learning Diaries	5
Character Networks	4
Entry-Exit Slips	3
Total	40

As shown in Table 4, it is seen that strategies that support literacy development in the reading dimension are reflected in 99 activities and strategies that support literacy development in the writing dimension are reflected in 40 activities. It is seen that the strategy of creating individual vocabulary repertoire is used more frequently than other strategies in the activities related to the texts examined under each theme. Therefore, the strategies identified in the analyzed textbooks are as follows, from most frequently used to least frequently used: creating individual vocabulary repertoire, establishing a connection, comprehension keys, storytelling, discussion network, word map, story map, question-answer relationship, question web, interactive word wall, double-entry diary, give me the last word, question the author, choral reading. In the writing dimension, the highest number of reflections was found to belong to the strategy of books are our main interest. Thought boxes, learning diaries, character networks, and entry-exit slips are also among the common strategies. Examples of activities for the identified strategies are shown in Figure 1.

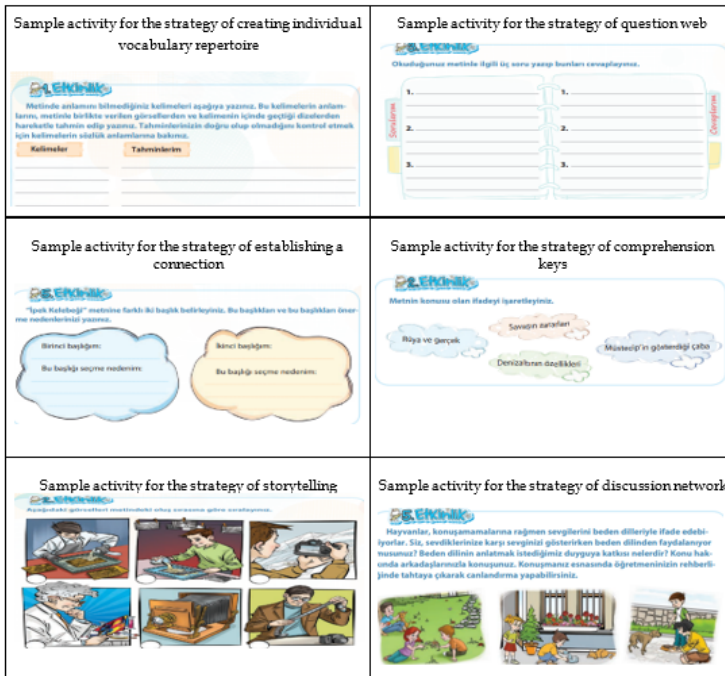

Figure 1. Images of Activities Associated with Literacy Strategies

<p>Sample activity for the strategy of story map</p> <p>Asağıdaki hikâye cümlelerini metindeki hareketlere yazınız.</p>	<p>Sample activity for the strategy of double-entry diary</p> <p>Metnin size ilginç gelen bir kısmını seçerek bu bölüme aşağıdaki yazma alanına yazınız.</p>
<p>Sample activity for the strategy of give me the last word</p> <p>Sınıf getirilmesini karikatürleri arkadaşlarınıza göstererek bunlarda verilen mesaj hakkında arkadaşlarınızla tartışınız. Karikatürlerden en beğendiğinizi sınıf panosunda sergileyiniz. Bu karikatürleri beğenmeyiz nedenleri üzerinde düşüncelerinizi açıklayınız.</p>	<p>Sample activity for the strategy of character map</p> <p>Aşağıdaki yazma alanına metindeki çocuğun ve kendisinin özelliklerini yazınız. Ardından metindeki çocuğa hayata ne istediği gibi yazması için hangi tavsiyelerde bulunacağınıza ilişkin önerilerde bulununuz.</p> <p>Kişi özellikleri: _____ Benim özelliklerim: _____</p>
<p>Sample activity for the strategy of word map</p> <p>Birbirine zıt düşüncelere sahip olarak açıklayınız. Ardından ama düşüncem yine karşıt görüşte kalıncaya kadar zıtları yazarak tartışma ortamında uygun yerlere yazınız.</p>	<p>Sample activity for the strategy of interactive word wall</p> <p>Tahtaya bir daire çiziniz. Daireyi on iki parçaya ayırarak aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını dairenin içine yazay. Dikay ya da eşik pekiştir yazınız. Dairenin, kelimelerin içine yazılacağı bir büyüklükte olmasına dikkat ediniz.</p> <p>eski, girtilik, kompu, kök, hesap, coymak, özm, bodum, ayırmada olmak, para babası, kuşku, efendi</p>
<p>Sample activity for the strategy of choir reading</p> <p>Belli sahnelerden oluşan, bir müzik yapısını oluşturmak üzere bir araya gelmiş insan topluluğuna koro denir. Beşer topluluğu gruplarına ayırınız. Sevdiğiniz dört parçayı seçerek seslendiriniz. Şarkıları seçme nedenlerinizi hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz. Öğretmeninizin yönlendirmesiyle gruplar halinde seçtiğiniz bir parçayı sesli okuyunuz.</p>	<p>Sample activity for the strategy of books are our main interest</p> <p>Aşağıdaki yazma alanına, sokak hayvanlarının korunması hakkında bir yazı yazınız. Yazmaya başlık koymayı unutmayınız.</p>
<p>Sample activity for the strategy of thought boxes</p> <p>Metinden hareketle beyazın çalışma şekli ile ilgili bir çizim yapınız. Çiziminde gördüğünüz teknolojik araç ve gereçlerden hangisi ya da hangileri bu pekiştirer? Nedenleriyle birlikte aşağıdaki yazma alanına yazınız.</p>	<p>Sample activity for the strategy of learning diaries</p> <p>Okuduğunuz metinden hareketle adı geçen kişiler hakkında verilen bilgileri uygun yerlere yazınız.</p> <p>Oklay Hüseyin, Nâzım Hikmet, Orhan Veli Kanık, Ahmet Haşim</p>
<p>Sample activity for the strategy of character networks</p> <p>Metindeki karakterlerin kişilik ve fiziksel özelliklerini yazınız.</p> <p>Kişilik özellikleri: _____ Fiziksel özellikleri: _____</p> <p>Kişilik özellikleri: _____ Fiziksel özellikleri: _____</p>	<p>Sample activity for the strategy of entry-exit slips</p> <p>"Sönraki Ders Hazırlık" aşamasında sizden istenilen araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri aşağıdaki yazma alanına yazınız. Bu alilerden birinin resmi yapınız.</p> <p>Genelkur Türk müzik aletleri</p>

Figure 1. Images of Activities Associated with Literacy Strategies

The number of the activities that can be associated with literacy strategies in the second textbook examined is given in Table 5.

Table 5. *Evaluation of the Activities in the Second Textbook Examined According to Literacy Strategies*

Strategies to Support Literacy Skills in the Reading Dimension	f
Creating Individual Vocabulary Repertoire	32
Comprehension Keys	29
Establish a Connection	19
Discussion Network	11
Storytelling	6
Collaborative Language Tables	5
Question Web	5
Reader Theatre	2
Book Talks	1
Questioning the Author	1
Story Map	1
Total	112
Strategies to Support Literacy Skills in the Writing Dimension	f
Thought Boxes	17
Character Networks	8
Books Are Our Main Interest	7
Learning Diaries	2
Total	28

As indicated in Table 5, it is seen that strategies supporting literacy development in the reading dimension are reflected in 112 activities. In the writing dimension, strategies supporting literacy development are reflected in 28 activities. It is noticeable that the strategy of creating individual vocabulary repertoire is used more frequently in the activities under each theme, as in the first book. The frequency of strategies in descending order is as follows: Creating individual vocabulary repertoire, comprehension keys, establishing a connection, discussion network, storytelling, collaborative language tables, question web, reader theatre, book talks, questioning the author and story map. In the writing dimension, it is seen that the highest number of reflections was determined between the activities and the strategy of thought boxes, followed by the strategies of character networks, books are our main interest and learning diaries. Examples of activities for the identified strategies are shown in Figure 2.

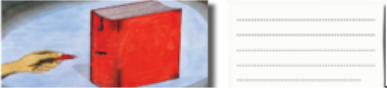
<p>Sample activity for the strategy of creating individual vocabulary repertoire</p> <p>1. ETKİNLİK: Kelimelerin anlamlarını tahmin edip tahminlerinizin doğruluğunu sözlükten kontrol ediniz. Kelimelerle birer cümle kurunuz. Kelimeleri sözlük defterinize ekleyiniz.</p> <p>5. ETKİNLİK: Metni ana hatlarıyla anlatınız.</p> 	<p>Sample activity for the strategy of comprehension keys</p> <p>Sample activity for the strategy of collaborative</p> <p>5. ETKİNLİK: Metni kopya yazılı kelimeleri dikkate alarak tekrar oku.</p> <p>7. ETKİNLİK: Metinde işaret edilen problem nedir? Siz bu probleme nasıl bir çözüm önerirsiniz?</p> <p>Sorun: _____</p> <p>Çözüm: _____</p>								
<p>Sample activity for the strategy of question web</p> <p>3. ETKİNLİK: Metinle ilgili iki soru yazıp cevaplayınız.</p> <p>Soru: _____</p> <p>Cevap: _____</p>	<p>Sample activity for the strategy of reader theatre network</p> <p>6. ETKİNLİK: Dinlediğiniz metni sınıfta canlandırınız.</p>								
<p>Sample activity for the strategy of thought boxes</p> <p>5. ETKİNLİK: 1. Karikatüristin bu karikatürde vermek istediği mesaj ne olabilir?</p> 	<p>Sample activity for the strategy of character networks</p> <p>3. ETKİNLİK: İki kardeşin kişisel özelliklerini karşılaştırınız.</p> <table border="1" data-bbox="620 724 963 811"> <tr> <td>KÜÇÜK KARDEŞ</td> <td>BÜYÜK KARDEŞ</td> </tr> <tr> <td>• _____</td> <td>• _____</td> </tr> <tr> <td>• _____</td> <td>• _____</td> </tr> <tr> <td>• _____</td> <td>• _____</td> </tr> </table>	KÜÇÜK KARDEŞ	BÜYÜK KARDEŞ	• _____	• _____	• _____	• _____	• _____	• _____
KÜÇÜK KARDEŞ	BÜYÜK KARDEŞ								
• _____	• _____								
• _____	• _____								
• _____	• _____								
<p>Sample activity for the strategy of learning diaries</p> <p>9. ETKİNLİK: Kütüphanede uygulaması gereken kuralları araştırarak yazınız.</p>	<p>Sample activity for the strategy of questioning the author</p> <p>3. ETKİNLİK: Yazarın "okumaya" bakış açısını değerlendirmeye yönelik soruları cevaplayınız.</p> <p>1. Yazar, bu metni kime yönelik olarak yazıyor? _____</p> <p>2. Yazarın bu metni yazma amacı nedir? _____</p>								
<p>Sample activity for the strategy of books are our main interest</p> <p>10. ETKİNLİK: Hikâye unsurlarını kullanarak defterinize bir hikâye yazınız. Yazınızda olayları oluş sırasına uygun yazmaya dikkat ediniz. Yazdıklarınızın içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz. Yazılarınızda kelimeleri gerçek ve mecaz anlamlarıyla kullanınız.</p>	<p>Sample activity for the strategy of story map</p> <p>3. ETKİNLİK: Metnin hikâye unsurlarını belirleyiniz.</p> <table border="1" data-bbox="620 1092 963 1203"> <tr> <td>YER</td> <td>ZAMAN</td> </tr> <tr> <td>_____</td> <td>_____</td> </tr> <tr> <td>KIŞIYARLIK KARAKTERİ</td> <td>OLAY</td> </tr> <tr> <td>_____</td> <td>_____</td> </tr> </table>	YER	ZAMAN	_____	_____	KIŞIYARLIK KARAKTERİ	OLAY	_____	_____
YER	ZAMAN								
_____	_____								
KIŞIYARLIK KARAKTERİ	OLAY								
_____	_____								
<p>Sample activity for the strategy of book talks</p> <p>4. ETKİNLİK: Sizi etkileyen bir kitabı arkadaşlarınıza tanıttınız.</p>									

Figure 2. Images of Activities Associated with Literacy Strategies

The number of the activities that can be associated with the literacy strategies in the third textbook examined is given in Table 6.

Table 6. *Evaluation of the Activities in the Third Textbook Examined According to Literacy Strategies*

Strategies to Support Literacy Skills in the Reading Dimension	f
Creating Individual Vocabulary Repertoire	38
Establishing a Connection	19
Comprehension Keys	16
Discussion Network	14
Storytelling	10
Give Me The Last Word	7
Question Web	5
Questioning the Author	4
Story Map	4
Character Map	4
Word Map	2
Interactive Word Wall	1
Paired Reading	1
Reader Theatre	1
Total	126
Strategies to Support Literacy Skills in the Writing Dimension	f
Books Are Our Main Interest	19
Thought Boxes	7
Learning Diaries	4
Character Networks	3
Total	33

In the reading dimension presented in Table 6, it is seen that the strategies supporting literacy development are reflected in 126 activities. In the writing dimension, strategies supporting literacy development are reflected in 33 activities. It is noticeable that the strategy of creating individual vocabulary repertoire is used more frequently in the activities under each theme, as in the first and second textbooks. The frequency of strategies in the descending order is as follows: creating individual vocabulary repertoire, establishing a connection, comprehension keys, discussion network, storytelling, giving the last word, question web, questioning the author, story map, character map, word map, interactive word wall, paired reading and reader theatre. In the writing dimension, it is seen that the highest number of reflections was determined between the activities and the strategy of books are our main interest, followed by the strategies of thought boxes, learning diaries and character networks. Examples of activities for the identified strategies are shown in Figure 3.

<p>Sample activity for the strategy of creating individual vocabulary repertoire</p> <p>1. ETKİNLİK</p> <p>a. Metnin geçen olayı okuduğunuz kitabın ya da belgenin giriş bölümünü okuyunuz. b. Metnin ana düşüncesini belirleyiniz.</p> <table border="1"> <tr> <td>İhale kelime</td> <td>Konuyu</td> </tr> <tr> <td>Tahminim: .....</td> <td>Tahminim: .....</td> </tr> <tr> <td>Açıklama: .....</td> <td>Açıklama: .....</td> </tr> </table>	İhale kelime	Konuyu	Tahminim:	Tahminim:	Açıklama:	Açıklama:	<p>Sample activity for the strategy of establishing a connection</p> <p>6. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıya, metnin içeriğine uygun farklı bir başlık yazınız.</p> 						
İhale kelime	Konuyu												
Tahminim:	Tahminim:												
Açıklama:	Açıklama:												
<p>Sample activity for the strategy of comprehension keys</p> <p>3. ETKİNLİK</p> <p>a. Metni, olayların oluş sırasına göre ana hatlarıyla anlatınız. b. Metnin ana düşüncesini aşağıya yazınız.</p> <p>Metnin ana düşüncesi: .....</p>	<p>Sample activity for the strategy of discussion network</p> <p>8. ETKİNLİK</p> <p>Elektronik beyne sahip makinelerin hayatımıza sağladığı katkılar nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.</p>												
<p>Sample activity for the strategy of storytelling</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>Metinde anlatılan olayları ifade eden nağara gördüğünüz kişiler hakkında aşağıya yazınız.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>Sample activity for the strategy of give me the last word</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıya, Hezarfen Ahmet Çelebi'nin kişisel başarısını değerlendiren bir paragraf yazınız. Yazdıklarınıza dil bilgisi ve anlatım yönünden kontrol etmeyi unutmayınız.</p> 												
<p>Sample activity for the strategy of question web</p> <p>3. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıya metnin ilgili üç soru ve bu soruların cevaplarını yazınız.</p> <p>Soru 1: .....</p> <p>Soru 2: .....</p>	<p>Sample activity for the strategy of questioning the author</p> <p>3. ETKİNLİK</p> <p>Şiire şilide her kıtının sonunda neden "Of, gençliğim eyvah!" denilmiştir? Düşüncelerinizi yazınız.</p> <p>.....</p>												
<p>Sample activity for the strategy of story map</p> <p>2. ETKİNLİK</p> <p>Metnin hikâye unsurlarını belirleyiniz.</p> <table border="1"> <tr> <td>Mekân</td> <td>Zaman</td> <td>Karakterler</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Olay</td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> </table>	Mekân	Zaman	Karakterler	.....	.....	.....	Olay			.....			<p>Sample activity for the strategy of character map</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>Şiiden hareketle, Çanakkale Savaşı'na giden askerlerin özelliklerini açıklayınız.</p> <p>.....</p>
Mekân	Zaman	Karakterler											
.....	.....	.....											
Olay													
.....													
<p>Sample activity for the strategy of word map</p> <p>6. ETKİNLİK</p> <p>Noktalı yerlere uygun kelimeler yazarak metnin ilgili zihin haritası oluşturunuz.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>Sample activity for the strategy of interactive word wall</p> <p>8. ETKİNLİK</p> <p>Metinde geçen kelimeleri düzenli olarak aşağıdaki kelime duvarını doldurunuz.</p> <p>a..... basan c..... c..... d.....</p> <p>emek f..... gurur h.....</p> <p>l..... l..... k..... l..... mücadele</p>												

Figure 3. Images of Activities Associated with Literacy Strategies

<p>Sample activity for the strategy of thought boxes</p> <p>6. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıdaki karikatürlere inceleyip karikatürün verdiği mesajı açıklayınız.</p> 	<p>Sample activity for the strategy of paired reading</p> <p>7. ETKİNLİK</p> <p>İki gruplar olurunuz. "Padşah'ın Ebrusu" başlık metni noktalama işaretlerine dikkat ederek, vurgu, tonlama ve telaffuz üzen göstererek birbirinize okuyunuz. Aşağıdaki ölçütlere göre grup arkadaşınıza okumasını değerlendiriniz.</p> <table border="1" data-bbox="650 360 969 409"> <thead> <tr> <th>Ölçütler</th> <th>Evet</th> <th>Hayır</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uygun bir ses tonuyla okudu.</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Ölçütler	Evet	Hayır	Uygun bir ses tonuyla okudu.		
Ölçütler	Evet	Hayır					
Uygun bir ses tonuyla okudu.							
<p>Sample activity for the strategy of reader theatre</p> <p>4. ETKİNLİK</p> <p>a. Metni ana hatlarıyla anlatınız. b. Metni rol paylaşımı yaparak kendi cümlelerinizle sınıfa canlandırınız.</p>	<p>Sample activity for the strategy of books are our main interest</p> <p>8. ETKİNLİK</p> <p>Yapmış olduğunuz araştırmadan edindiğiniz bilgilere göre spor yapmanın sağlığını için önemini anlatan bilgilendirici bir metin yazınız. Yazdığınız içeriğe uygun bir başlık yazmayı unutmayınız.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 40px;"></div>						
<p>Sample activity for the strategy of thought boxes</p> <p>5. ETKİNLİK</p> <p>Aşağıdaki fotoğrafları dikkatle inceleyip yazdığınız metnimizin görselini belirgin özelliği yazınız.</p> 	<p>Sample activity for the strategy of learning diaries</p> <p>2. ETKİNLİK</p> <p>Metninden edindiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle aşağıya yazınız.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 40px;"></div>						
<p>Sample activity for the strategy of character networks</p> <p>5. ETKİNLİK</p> <p>Metne göre aşağıdaki açıklamalara yönelik "Ben kimim?" sorularını yanıtlayınız.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;"> <p>Veysel'e saz çalıp Türkü söylemeyi ben öğrettim. Gerektiğinde sazını tamir ettim, kopan tellerini yenisiyle değiştirdim.</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;"> <p>Ben kimim?</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;"> <p>Veysel'e bağlama çalıp deyimler söylemeyi ben öğrettim. Onun bu sanatı kazanması için tüm bilgilerimi anlattım.</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 45%;"> <p>Ben kimim?</p> </div> </div>							

Figure 3. Images of Activities Associated with Literacy Strategies

When the reflections of the strategies supporting literacy development in the activities included in the fourth-grade Turkish textbooks in the reading and writing dimensions are evaluated, the strategy of creating individual vocabulary repertoire, which is among the basic strategies for teaching vocabulary, comes to the fore in the reading dimension and the strategies of books are our main interest and thought boxes, which are among the basic strategies for supporting literacy skills, come to the fore in the writing dimension.

DISCUSSION, RESULTS AND RECOMMENDATIONS

When the activities are evaluated based on strategies supporting literacy development addressed in the reading dimension in the examined textbooks, in all of the activities associated with the strategy of creating individual vocabulary re-

pertoire, students are asked to make predictions about the meanings of the words determined in the text and to write their dictionary meanings. It is thought that practices aimed at improving vocabulary increase the comprehensibility of texts and are important in communication between individuals (Karatay, 2007; Özbay & Melanlıoğlu, 2008; Göçer, 2009). In the first textbook examined it was determined that the number of activities reflecting the strategies of word map and interactive word wall is quite low. In the second textbook evaluated, it was seen that only the strategy of creating individual vocabulary repertoire was used among the vocabulary teaching strategies. In the third textbook examined within the scope of the current study, it was determined that the strategy of creating individual vocabulary repertoire was used the most and that the strategies of word maps and interactive word walls were given very little place as in the first textbook. Thus, it is very important to reflect on different applications that aim to teach vocabulary (word map, interactive word wall, word bulletins) in the activities and to ensure a balance in the use of different strategies in this sense. In this way, the use of different literacy strategies also enables the diversification of activities prepared for texts (Aktaş & Bayram, 2018).

In the fourth- grade Turkish textbooks examined, among the basic strategies for teaching fluent reading in the reading dimension, there is only one activity for the choral reading strategy in the first book, while there are only two activities for the reader theatre strategy in the second book, and there are examples of activities for both the reader theatre and choral reading strategies in the third book. In teaching fluent reading, activities can be developed using strategies that support literacy development in different ways. In this sense, it is seen that there are deficiencies in all the three books and that activities for fluent reading strategies are not included sufficiently.

In the textbooks examined within the framework of the main purpose of the study, it has been noted that activities related to the story maps, storytelling, book talks, character maps, and double-entry diary strategies, which are fundamental strategies for teaching story comprehension in reading, are quite scarce. It was found that in the second textbook there are more activities associated with the storytelling strategy and there is one activity each for the story map and storytelling strategies. It was seen that the character map and double-entry diary strategies are not addressed. Finally, in the third textbook, it was seen that the activities for the storytelling strategy are more than activities for other strategies (story map, character maps) in the same context. Based on the findings of Belet (2011), the use of storytelling in all three textbooks analyzed in the current study seems to be normal because this strategy plays an important role in developing critical reading skills. However, when considering the number of activities where this strategy is focused on, they seem to be insufficient. In addition, it was determined that activities requiring the use of book talks and double-entry diary strategies are not inclu-

ded. When all three textbooks are evaluated together, it can be concluded that the reflections of story comprehension teaching strategies on the activities are few and inadequate. However, current research on story mapping (Duman & Tekinarslan, 2007; Yilmaz, 2008) draws attention to its positive relationship with reading comprehension. Therefore, to support reading comprehension, the activities requiring the use of story comprehension teaching strategies in Turkish textbooks should be improved both quantitatively and qualitatively.

In terms of strategies supporting literacy development, the activities in the examined Turkish textbooks prominently reflect the strategies of establishing a connection and comprehension keys, which are among the fundamental strategies for teaching the comprehension of informative texts in the reading dimension. The reflection of these strategies is notably evident in the activities. In this sense, it can be seen that these strategies are used more than other strategies. In all three textbooks, the strategy of establishing a connection generally involves determining a title suitable for the text or asking questions about the text based on visuals. The strategy of comprehension keys is addressed in all three textbooks on the basis of the activities aimed at finding the topic and main idea of the text being read. In this regard, it was determined that activities aimed at finding topics and main ideas in the texts discussed under the themes are more prevalent than activities in which other literacy strategies are used.

Another set of strategies that support literacy development in the reading dimension is the strategies used in teaching questioning for understanding. These are the strategies of questioning the author, question web and question-answer relationships. Among these strategies, especially in the question web strategy, students are expected to prepare questions for the texts themselves, and it is seen that the activities in which these strategies are used are more common than other activities, but not sufficient. Reflecting these strategies in activities is also considered important for the development of critical literacy skills (Dal, 2015). It has been determined that students with reading difficulties may have difficulties in finding the main idea, establishing cause-effect relationships, remembering information in the text and making inferences (Baydık, 2011). Therefore, it is very important to include literacy strategies that support the development of these skills in Turkish textbooks.

The last of the strategies that support literacy development in the reading dimension discussed within the scope of the current study is the strategies used to teach discussion for better comprehension. These strategies are addressed under the names of expectation guides, dialogic reading, discussion network, collaborative language tables and give me the last word in the current study. In the first textbook, reflections on the strategies of discussion network and give me the last word are seen in the activities, but the number of the activities in which these strategies are used is considered to be insufficient. In the second textbook, reflections

of the strategies of discussion network and collaborative language tables are seen in the activities but the number of these activities is very small compared to the total number of the activities in the textbook. In the third textbook, reflections of the strategies of “discussion network” and “give me the last word” are noticeable in the activities, but they are not considered sufficient as in the other textbooks. In the study conducted by Yılmaz and Top (2015), it was determined that the use of the collaborative discussion questioning strategy had positive effects on students’ reading comprehension success. Therefore, activities focusing on these strategies should be included in Turkish textbooks.

As an important part of this study, the strategies used to support literacy skills in the writing dimension were determined as story writing instruction and writing instruction basic strategies. In this regard, it is seen that in the first and third textbooks, some activities are focusing on students writing texts on a subject, especially by the strategy of books is our main interest. In the second textbook, the number of activities focusing on teaching writing using visuals in compliance with the strategy of thought boxes is considerably higher than that of other activities. In addition, the strategies of learning diaries, entry-exit slips, collaborative writing, digital storytelling, and character networks are effective literacy strategies that can be used in teaching writing. Therefore, when all three textbooks are evaluated in terms of writing teaching strategies, it is thought that more strategies should be reflected in the activities. Soysal and Tavşanlı (2023) found that the use of writing strategies is effective in improving students’ writing skills. In this regard, it is important to include activities in which different writing strategies are used in Turkish textbooks. Topuzkanamış (2015) examined the effects of using writing strategies on students’ writing anxiety and observed decreases in anxiety scores. Therefore, the inclusion of writing strategies in Turkish textbooks through activities may be deemed necessary to minimize the level of writing anxiety of fourth-grade primary school students. In their study, Khosravi et al. (2017) revealed the relationship between students’ use of writing strategies and their self-efficacy. When it comes to teaching writing, the necessity of using writing strategies is emphasized. It is possible to think that the reflection of different writing strategies in activities in Turkish textbooks also has an important place in the development of students’ self-efficacy.

The function of texts used as a tool in primary school is important in the language development of students as well as their mental and social development. Presenting activities in an enriched way to include strategies that support literacy development in terms of both quantity and quality will enable students to take an active role in more activities and support their linguistic and mental development. In this respect, it can be said that students’ being engaged in basic strategies that support literacy development through different activities will provide high-level benefits in their future education and training experiences. The repetitive activities in the texts under the themes in the Turkish textbook can be the main reason why students

start acting by rote after a while. For this reason, different activities structured with different literacy strategies should be included in fourth-grade Turkish textbooks. In addition, it is also very important that the activities in the textbooks can be transformed by the primary teacher into a form in which students can use literacy strategies. In this regard, it is also deemed necessary to have pre-service primary school teachers engage in literacy strategy practices during their undergraduate education. Thus, differentiating and enriching the activities in textbooks to be more meaningful and encompass a wider range of skills is a matter that indicates teacher competencies and should not be overlooked. To ensure that different literacy development strategies can be associated with the activities in the Turkish textbook, a section on relevant literacy development strategies could be included under each theme. Under this section, the strategies and the numbers of the activities can be provided together to show which strategy corresponds to which activity. In this way, textbooks and the activities in them can be made more useful and more meaningful.

CONFLICT OF INTEREST

There is no personal or financial conflict of interest among the authors of the article.

AUTHOR CONTRIBUTION

Design of Study: YE(%60), HD(%40)

Data Acquisition: YE(%60), HD(%40)

Data Analysis: YE(%60), HD(%40)

Writing Up: YE(%60), HD(%40)

Submission and Revision: YE(%60), HD(%40)

REFERENCES

- Akyol, H. ve Kodan, H. (2016). Okuma güçlüğü olan bir öğrencinin okuma güçlüğünün giderilmesine yönelik bir uygulama: Akıcı okuma stratejilerinin kullanımı. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 35(2), 7-21.
- Akyol, H. (2010). Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri. *Pegem*.
- Akyol, M., ve Baştuğ, M. (2015). Yapılandırılmış akıcı okuma yönteminin üçüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma ile okuduğunu anlama becerilerine etkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 17(1), 125-141.
- Antonacci, P. A. ve O'Callaghan C. M. (2020). Okuryazarlık gelişiminin desteklenmesi: Anaokulundan ortaokula öğrenciler için araştırmaya dayalı 50 strateji. H. Dedeoğlu (Ed.) *Vizetek*.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26.
- Aykaç, B. (2023). 2019 Türkçe dersi öğretim programı ortaokul kazanımlarının anahtar yetkinlikler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, (11), 69-87.
- Baydık, B. (2011). Okuma güçlüğü olan öğrencilerin üstbilişsel okuma stratejilerini kullanımı ve öğretmenlerinin okuduğunu anlama öğretim uygulamalarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 301-319.
- Belet, Ş. D. (2011). Eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde hikâye anlatma yönteminin kullanımı: Öğretim deneyi uygulaması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. *Anadolu Üniversitesi*.
- Dal, S. (2015). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe dersinde eleştirel okuryazarlık uygulamaları: Bir eylem araştırması [Yayımlanmamış doktora tezi]. *Anadolu Üniversitesi*.
- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2021). *Ders kitabı incelemesi* (5. Baskı). *Pegem Yayıncılık*.

- Doğan, B. (2002). Strateji öğretiminin işbirlikli ve geleneksel sınıflarda okuduğunu anlama becerileri, güdü ve hatırda tutma üzerindeki etkileri [Yayınlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Doğan, A. (2019). Diyalojik okumanın beş-altı yaş çocukların erken okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Duman, N. ve Tekinarslan, İ. Ç. (2007). Hikâye haritası yönteminin hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerindeki etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 8 (01) , 33-59.
- Duran, E. ve Bitir, T. (2017). Bağlam temelli kelime öğretiminin kelime kazanımına katkısı. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi , (11) , 70-94.
- Durukan, E., ve Maden, S. (2010). Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerileri üzerine bir araştırma. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 5(1), 59-74.
- Güneş, F. (1997). Okuma-yazma öğretimi ve beyin teknolojisi. Ocak Yayınları.
- Güneş, F. (2007). Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma..Nobel Yayıncılık.
- Karagöz, B. (2018). Eğitici çizgi romanların ışığında okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,20(3), 637-661.
- Karadüz, A. (2010). Dil becerileri ve eleştirel düşünme. Turkish Studies, 5(3), 1566-1593.
- Khosravi, M., Ghoorchaei, B., & Arabmofrad, A. (2017). The relationship between writing strategies, self-efficacy and writing ability: A case of Iranian EFL students. International Journal of English Language & Translation Studies, 5(3), 96-102
- Kocaman-Karoğlu, A. (2015). Öğretim sürecinde hikâye anlatmanın teknolojiyle değişen doğası: dijital hikâye anlatımı. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 5(2), 89-106.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. Türklük Bilimi Araştırmaları, (28), 283-298.
- Leki, I. (2002). Academic writing: Exploring processes and strategies.:Cambridge University Press.
- May, S. (2007). Sustaining effective literacy practices over time in secondary schools: School organisational and change issues. Language and Education, 21(5), 387-405.
- MEB (2019), İlkokul Türkçe 4.sınıf ders kitabı.Koza Yay.
- MEB (2019), İlkokul Türkçe 4.sınıf ders kitabı.Özgün Yay.
- MEB (2019), İlkokul Türkçe 4.sınıf ders kitabı.Devlet Kitapları.
- Öner, N. (1995). Dil üzerine. Divan Kitap.
- Özdemir, E. (1993). Okuma sanatı. İnkılap Kitabevi.
- Sammons, P., Hillman, J. & Mortimore, P. (1995). Key Characteristics of Effective Schools: A review of school effectiveness research. London Institute of Education.
- Samuels, J. (2006). Looking backward: Reflections on a career in reading. Journal of Literacy Research, 38(3), 327-344.
- Sarılan, D. ve Şahin Taşkın, Ç. (2022). Sınıf öğretmenlerinin okuryazarlık öğretimine ilişkin özyeterlik algılarının incelenmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 10(3), 696-717.
- Sever, S. (2002). Öğretim dili olarak Türkçenin sorunları ve öğretme-öğrenme sürecindeki etkili yaklaşımlar. Türkçenin dün, bugün ve yarını [Sözlü Bildiri] Uluslararası Bilgi Şöleni, Ankara.
- Soysal, T., ve Tavşanlı, Ö. F. (2023). Derinleştirerek Yazma ve Etkileşimli Yazma Stratejilerinin İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazma Başarılarına Etkisi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(3), 1418-1437.
- Sönmez, Y., ve Ulusoy, M., (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerine yazarı sorgulama stratejisi öğretimi [Sözlü Bildiri] . XVII. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Ankara.y
- Topping, K., & Ferguson, N. (2005). Effective literacy teaching behaviours. Journal of Research in Reading, 28(2), 125-143.
- Topuzkanamış, E. (2015). Yazma stratejileri öğretiminin Türkçe öğretmeniği birinci sınıf öğrencilerinin yazma kaygısına etkisi. Journal of Language and Literature Education, 13, 97-110.
- Yazar, İ. (2019). Türkçe öğretiminde ve temel dil becerilerinin kazanımında dijital teknoloji uygulamalarının yeri ve önemi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(64), 612-623.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2012). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, M. (2008). Hikâye haritası yönteminin okuduğunu anlamaya etkisi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,10(2),212-225.
- Yılmaz, M., ve Top, M. (2015). İşbirlikli tartışma sorgulama (its) stratejisinin ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarılarına etkisi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(30), 78-97.
- Young, C., & Rasinski, T. (2009). Implementing readers theatre as an approach to classroom fluency instruction. The Reading Teacher, 63(1), 4-13.
- Yüceer, D. (2020). Diyalojik öğretim ve ana dili eğitimi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 24(3), 701-712.

